

Universiteit Utrecht

**Exploring the Impact of Right-Wing Anti-Gender Politics on
Sexual Education Policies in Dutch Elementary Schools**

Name: Linda van Duin

Student number: 0382396

Master's program: Gender Studies

Supervisor: Dr. Adriano José Habed

Second reader: Dr. Eva Midden

Abstract

Anti-gender movements are opposed to “gender ideology”, which is an umbrella term for sexual & reproductive-, gender-, LHBTIQ-, and anti-discriminatory rights (Andrea & Grzebalska, 2017; Venegas, 2021). In many countries, we are witnessing attacks from the anti-gender movement to put pressure on sexual education (Kuhar & Zobec, 2017). In the Netherlands, we saw something similar happen in 2023 when suddenly there was a commotion about the *Week van de Lentekriebels* (WVDL), a program for sexual education.

The aim of this research is to find out whether the commotion that has arisen about the WVDL in 2023 is to be explained by the literature surrounding anti-gender movements and to what extent this commotion has led to the adjustments of sexual education policies in primary schools. For this purpose, the following research question will be answered: *How can the commotion surrounding the WVDL be understood on the basis of existing theories and literature about the anti-gender movement? How have anti-gender campaigns managed to change sexual education policies in Dutch elementary schools?*

In order to answer the research questions, a case-study analysis has been carried out on the commotion around the WVDL, in which the report by “Gezin in Gevaar” (2023) called *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek* has been analyzed. Furthermore, primary school directors were interviewed about their policies regarding sexual education. The analysis showed that the commotion can be explained by literature about anti-gender movements and their interaction with right-wing parties. The interviews showed that the material for sexual education has not been adapted, but schools do inform parents more in advance and have a clearer vision of the importance of sexual education.

Based on this, we can conclude that the commotion has not led to such high pressure on sexual education that materials have been adapted. However, it is important to keep an eye on the anti-gender movement that is taking place in the Netherlands because it can exert a great deal of influence, as the research shows.

Table of contents

Introduction	3
Chapter 1: Literature review	5
State of the Art	5
The Anti-gender movements: Origins and evolution	5
Sexual education: debates, content and meaning	7
Sexual education: the alliances between right-wing parties and the anti-gender movement to attack it	8
Creating moral panic through disinformation	9
Contextual setting	10
The connection between Civitas Christiana and global anti-gender movements	10
Alliances between right-wing parties and the anti-gender movement in the Netherlands	12
Case study: The “Week van de Lentekriebels”	13
Chapter 2: Method	14
Research design	14
Selection of the Case study	15
Case study data collection	15
Case study analysis	16
Interviews	16
Positionality	17
Chapter 3: Analysis	18
Understanding the WVDL as an anti-gender movement	19
How does the WVDL fit into the global anti-gender movement?	19
Similarities between the report of Gezin in Gevaar and the anti-gender movement	20
The similarities between the strategies used in the WVDL and other anti-gender movements against sexual education in primary schools in Europe	22
General protest against sexual education	22
The marking of sexual education books as indoctrination	22
Keeping children home from schools	23
Creating a moral panic	24
Alliances between right-wing Parties and Civitas Christiana	26
The impact of the Anti-gender movement on school policies	28
Conclusion	32
Discussion	34
Bibliography	37
Appendix A- Interviewquestions for the school boards	41
Appendix B - Interviews with schools	42
School 1	42
School 2	46
School 3	56

Introduction

For 18 years, the Dutch elementary school *de Regenboog* participated in the “Week van de Lentekriebels” (WVDL) without any discussion, until 2023, when the week suddenly led to a lot of commotion (Braam & Saab, 2023). The WVDL is a sexual education teaching method for elementary schools developed by Rutgers. Rutgers is a knowledge center in the Netherlands, aimed at promoting sexual health and rights. The method suddenly caused a lot of commotion in March 2023. On Twitter, people started calling to keep children home from school during this program week (Kro-Nerv, 2023). Shortly after, videos of disinformation were also distributed by a party generally considered as a right-wing party in the Netherlands, followed by parliamentary questions on the subject (Braam & Saab, 2023). Where the teaching method had been a fun and productive week of sexual education for years, the week now led to many angry emails and complaints to school addresses, resulting in children being kept at home and Rutgers employees receiving death threats. How is it that suddenly there was so much commotion around the WVDL?

Literature about anti-gender movements gives an explanation for this phenomenon. The anti-gender movement is against “gender ideology” (Venegas, 2021). The phrase “gender ideology” briefly contains everything from gender equality, LGBTIQ rights, anti-discrimination rights, sexual reproductive rights, and sexual education. From the literature about anti-gender movements against sexual education, we see that this uprising around sexual education took place not only in the Netherlands but worldwide, including in Canada, France, Germany, Austria, Hungary, Poland, and the United Kingdom, among other countries (Braam & Saab, 2023; Kuhar & Zobec, 2017). The transnational uprising is linked to the Traditions, Family & Property (TFP) network, which fights for the preservation of Christian traditions and values. Many countries have their own branch of the organization, with Civitas Christiana in the Netherlands as a representative. The branches of this TFP are interconnected and therefore work together (Balkenhol & Van den Hemel, 2019; Datta, 2019). The anti-gender attacks are aimed at adapting sexual education material, targeting schools to adjust policies about sexual education, or influencing politics on sexual education. Kuhar & Zobec (2017) investigated how these attacks took shape from the anti-gender movement in Europe, in which we see a number of fixed patterns where there is a general protest against schools, sexual education books are portrayed as indoctrination, and there are mass protests to keep children home from school.

More knowledge of whether these attacks take place in the Netherlands may be of great importance. In the Netherlands, there is still little knowledge about how anti-gender movements operate. In addition, we do not know much about their influence in the Netherlands. Little research has been done on the impact of an attack from the anti-gender movement on sexual education in primary schools. This research will examine the influence of an attack by the anti-gender movement on sexual education policies in elementary schools. This will be done using the following research questions: *How can the commotion surrounding the WVDL be understood on the basis of existing theories and literature about the anti-gender movement? And how have anti-gender campaigns managed to change sexual education policies in Dutch elementary schools??* The research questions will be answered on the basis of three subquestions, namely: *1) Is there a connection between what researchers in gender studies and political science consider ‘anti-gender’ politics and movements, and what happened during the WVDL? 2) How has the collaboration between Civitas Christiana in the Netherlands, with the cooperation of right-wing political parties, contributed to sparking commotion around the WVDL? 3) Did the controversy around the WVDL lead to an alteration in the policies about sexual education in elementary schools in the Netherlands?*

Through a case study analysis of the commotion around the WVDL in 2023, this research will analyze if the phenomenon can be understood based on the literature around anti-gender attacks. The commotion will be analysed through the report from *Gezin in Gevaar*, named *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek*, which is a report that wants to argue why school books are full of “gender ideology”. This report will be placed in the broader literature and context of the anti-gender movements. In addition, the article by Kro-Nerv (2023) and the documentary by Braam & Saab (2023) will be analyzed to find additional information about the commotion of the WVDL. Furthermore, 3 interviews will be conducted with primary school directors to get insight into the sexual education policies and if they have changed due to the commotion.

Chapter 1 will provide an overview of the literature, consisting of a state of the art and contextual setting. It will highlight the most important research on anti-gender movements and how they are attempting to attack sexual education. The methodology will then be explained in Chapter 2, clarifying why a case-study analysis and interviews have been chosen to investigate this phenomenon. In Chapter 3, the analysis will then go deeper into the case study, and the aspects that took place during the commotion will be linked to the literature.

The findings of the interviews will then be presented. The thesis will end with a conclusion, where the results will be discussed.

Chapter 1: Literature review

State of the Art

The Anti-gender movements: Origins and evolution

Throughout Europe, anti-gender movements have been increasing in recent years. This increase in Europe seems to have started in the early 2000s and likely originates in Spain, where the Catholic Church, conservative groups, and political parties joined forces against same-sex marriage in 2005 (Aguilar Fernández, 2010, as cited in Paternotte & Kuhar, 2018). The global start of the anti-gender movement is linked to various events in history. Duru-Bellat (2017, as cited in Verloo, 2018) states that the anti-gender movement arose from a countermovement of the Catholic Church as a reaction on the emergence of “Gender Studies” in 1970. The Catholic Church did not agree with the notion of the study, that gender was designated as a social construct, and considered the different gender roles as a natural occurring construct. Other researchers have linked the origin of the anti-gender movement to the first appointment of the word “gender” instead of “women” by the United Nations in a dialogue in 1994 and 1995 (Kuhar and Zobec, 2017; Paternotte and Kuhar, 2018; Brandão and Lopes, 2019; Spallaccia, 2020, as cited in Verloo, 2018). In other European countries as well, more anti-gender movements could be observed around the early 2000s, but the real tipping point took place in 2012, when a massive protest in France developed against same-sex marriages with thousands of protesters going on the streets (Paternotte, 2015; Paternotte, 2018; Perreau, 2016, as cited in Paternotte & Kuhar, 2018). From that point onwards, several similar mobilizations across Europe could be seen (Paternotte & Kuhar, 2018). The actions on which they were based varied from country to country and often depended on what was happening at the moment (Paternotte & Kuhar, 2018). Anti-gender movements indicate five subjects as the main issues underlying their stance, namely 1) LGBTQ rights, which include same-sex marriage and everything that has to do with transgender rights; 2) reproductive rights: this includes everything from contraception to abortion or alternative forms for conceiving a child; 3) sexual and gender-sensitive education; 4) gender itself: they deny the concept of gender as proposed as a social construct; 5) The

protection of democracy: according to the anti-gender movement, democracy is threatened by Marxism and Communism and the philosophies that stem from these, which they believe are political movements currently expanding in the western countries. These objectives have one thing in common: they are focused on scheduling agenda items around 'gender'. 'Gender' is here the common enemy that is at the root of the problems these groups experience together (Paternotte & Kuhar, 2018). From this common enemy, 'gender', "gender ideology" is born (Andrea & Grzebalska, 2017). In recent years, many countries have seen powerful, transnational social movements emerge against "gender ideology" also known as "Cultural Marxism" in the West, "gayropa" in post-Soviet states, and "political correctness" in American states, attacking various human- and equality rights (Andrea & Grzebalska, 2017). "Gender ideology" is a cleverly chosen word here, produced by the right on multiple facets because the term 'gender' is used as a symbolic glue that serves as an explanation for the insecurity and unfairness that people experience produced by the current socio-economic order (Andrea & Grzebalska, 2017). By using the word 'ideology', the term is referred to as a new form of 'common sense', thereby delegitimizing ideas around gender equality and LGBTIQ rights (Andrea & Grzebalska, 2017; Corredor, 2019). In addition, the term works by turning itself into a movement against "gender politics" and "Cultural Marxism". From this, alliances between groups who previously failed to collaborate, arose. Thus, we see that the aversion to these terms can bring together: Christian churches, Orthodox Jews, fundamentalist Muslims, mainstream conservatives, right-wing parties, fundamentalist groups, and sometimes even football hooligans (Andrea & Grzebalska, 2017). The symbolic glue of "gender ideology" deals not only with topics that make policies around sexual and gender equality but covers a wide range of topics. The "gender ideology", according to Venegas (2021), includes topics such as:

- The concept of gender itself
- Gender equality
- Gender violence
- Genders in public universities
- Adoption by same-sex couples
- Assisted reproduction
- Surrogated gestation
- Voluntary interruption of pregnancy
- Reproductive and sexual rights
- Transgenderism

- Transgender rights
- LGBTIQ+ issues in the broad sense
- Anti-discrimination policies
- Gender education
- Relationships and Sex Education (RSE)

Sexual education: debates, content and meaning

As previously stated, sexual education is one of the topics gathered under the phrase “gender ideology” that the anti-gender movement is against. Sexual education is not only regarded as a problem by the anti-gender movement. Controversy around sexual education is not only founded in who should give the education and at what age people should begin to be taught about sexuality. It also includes whether the curriculum should contain topics like contraception, abortion, sexual orientation, and gender identity. Some of these issues are viewed as taboos (Keogh et al., 2018; Robinson et al., 2017, as cited in Venegas, 2021). The anti-gender movement doesn’t acknowledge that children are already sexual beings, they assume that by giving sexual education, this will incite children to sexual acts (Putri, 2022; Venegas, 2021). However, it has been scientifically proven that this is not the case, and it is in fact important to start sexual education for children at an early age (Brick, 1985; Hamidaturrohmah et al., 2023; Putri, 2022). Sexual education makes children resilient to sexual abuse and violence, teaches them to say no to sexual acts they do not want to do, and leads to decreasing teen pregnancies (Hamidaturrohmah et al., 2023; Putri, 2022). Educating children offers them tools to recognize and respond to inappropriate behaviour and teaches them to respect themselves and others (Brick, 1985). Sexual education can be adapted to the age of the child and is shaped according to the child’s development on the basis of psychological models (Putri, 2022). It is thus very important that children receive sexual education at an early age (Putri, 2022). The teacher is seen as the main actor in providing sexual education; teachers are properly trained for giving sexual education and can therefore respond well to the child's needs (Bricks, 1985). Since 1980, there has been commentary on sexual education in primary schools, with anti-abortion groups and national right-wing groups, in low- and middle-income countries, in particular opposing it (Keogh et al., 2018, as cited in Venegas, 2021).

The anti-gender movement is triggering discussion around sexual education in schools. According to the research from Kuhar & Zobec (2017), the movement believes that

“gender theory” is leaked into public schools, where children are brainwashed and sexualized by radical feminist ideology and homosexual propaganda.

The movement, together with populist right-wing parties, successfully responds to the fears one might have about the future of the family (Lazaridis et al., 2016, cited in Kuhar & Zobec, 2017). Using fear, these groups try to focus on a parent's sense of protection of their child. In doing so, they try to arouse a sense of danger for their “innocent child”, who cannot defend itself from these dangers. Parents are therefore called upon to protect their children from this danger. This is stimulated by sending out signals of fear and danger in communication (Wodak, 2015, cited in Kuhar & Zobec, 2017). We see this, for example, in tweets that start with “Attention!” or use words like “danger”, which activate the fear response. Public initiatives of concerned parents, as a result, go after schools to discuss anti-gender agenda topics, such as dealing with homosexuality and sexual education. The research by Kuhar & Paternotte (2017, as cited in Kuhar and Zobec, 2017) shows that the anti-gender movement tries to influence schools, education ministries, or education directly through three different strategies. The primary goal of these strategies is to restrict sexual education to only focusing on reproductive aspects. These strategies entail 1) a general protest against sexual education, 2) depicting textbooks as a proclamation of “gender ideology”, or 3) organizing mass protests to keep children out of school. For example, we see petitions being launched in Austrian schools together with political parties and pro-life activists against sexual education and gender-sensitive language use in schools (Mayer & Sauer, 2017, as cited in Kuhar & Zobec, 2017). In addition, we see actions that lead to the elimination of certain sexual education textbooks, which are depicted as indoctrinating children to create moral panic. Concerned parents are also urged to approach the anti-gender movement if they encounter “suspicious” things in teaching materials. In France, a social media campaign was launched in 2014 to urge concerned parents to keep their children away from school, after which a moral panic arose (Stambolis-Ruhstorfer & Tricou, 2017, cited in Kuhar & Zobec, 2017).

Sexual education: the alliances between right-wing parties and the anti-gender movement to attack it

As described in the previous section, the anti-gender movement is putting a lot of pressure on sex education through various strategies. In addition, right-wing parties have managed to make a major contribution by spreading the message within their own campaigns. Right-wing political parties often find themselves with the same values against “gender

ideology”. These parties and the anti-gender movement often share the same norms and values around conservative ideas and the same ideas about sexuality, gender, and traditional norms. We see throughout Europe that right-wing political parties can commit themselves to or even promote messages about gender ideology. In this context, right-wing political parties win over voters who not only are against gender ideology, but also sympathize with conservative values and traditional norms (Hennig, 2018). Due to the increase in popularity of populist right-wing parties, their views on “gender ideology” are widely spread amongst a large audience (Paternotte & Kuhar, 2018)

The subject of sex education in primary schools is one where the right parties have the same standpoint as the anti-gender movement. Anti-gender campaigns state that sex education does not belong in primary schools (Venegas, 2021). In addition, there is a fear because sexual education in primary schools is increasingly changing towards a more progressive idea, in which traditional Christian ideas are playing an increasingly smaller role (Hennig, 2018). In collaboration with right-wing political parties, anti-gender alliances can arouse fear among a larger audience of people who are concerned about the changing developments in the field of gender and sexuality (Hennig, 2018). Through the usage of a moral panic, the right-wing parties can respond to the general fear of changes in the field of gender and sexuality by referring to sexual education and turning it into a common enemy. Subsequently, right-wing parties act as the “protectors of humanity” who will stand up against this common enemy: sex education in primary schools (Hennig, 2018). This strategy does not only help to gain voters through political profiling as a protector of the people for the right-winged parties, but it also clarifies their political parties stance around the topic of gender and sexuality, thereby putting sexual education under pressure (Hennig, 2018; Kuhar & Zobec, 2017).

Creating moral panic through disinformation

Although not earlier mentioned in literature, one could see the use of spreading disinformation as a form of creating moral panic. In the case of anti-gender movements, we also see that they can find the web to spread their message. With moral panic, the anti-gender movement tries to legitimize its claims or chase the public through media attention. There is a clear distinction between, in their eyes, right and wrong, and specific events that happened are generalized (Goode & Ben-Yehuda, 2009, as cited in Paternotte & Kuhar, 2018). Disinformation refers to information that is untrue and is deliberately spread to influence people. The actions of the anti-gender movement, like suggesting that a book would

indoctrinate children, can also be seen as spreading disinformation (Kuhar & Zobec, 2017). This is done to mislead people, deceive, change beliefs, change behavior, or change opinions for a political agenda, propaganda, or malicious intent (Karlova & Fisher, 2013). This contrasts with spreading misinformation, which is also classified as information that is not true, but this misinformation is not spread consciously (Karlova & Fisher, 2013). Spreading disinformation online can lead to a moral panic that changes the perception of the public (Ingraham & Reeves, 2016). This is especially the case when the disinformation you see online corresponds to your own beliefs, creating a greater likelihood that you will continue to share disinformation (Joyner et al., 2023). Although the two terms have not yet been compared, it can be said that spreading disinformation leads to the creation of moral panic, whereby the goals of the two strategies are also similar, namely changing the opinion of the general public by distorting information. From this, it can be seen that there is an overlap between the intentions of spreading disinformation and creating moral panic and disinformation can therefore be seen as a tool to create moral panic.

Contextual setting

The previous part outlined how the anti-gender movement is taking shape in the global context. However, for this research, which focuses on a specific case in the Netherlands, the WVDL, it is interesting to see how the anti-gender movement moves in the Netherlands and collaborates with right-wing parties

The connection between Civitas Christiana and global anti-gender movements

Worldwide, the traditions, family, and property (TFP) movement is active as an anti-gender movement (Datta, 2019). The TFP movement, of which Civitas Christiana is part, was founded in 1960 in Brazil under the leadership of Plinio Corrêa de Oliveira. It is an association dedicated to the protection of traditional Christian traditions and values; with this, they want to protect Western civilization from the threats of secularism and communism (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). The TFP movement spreads worldwide, with branches in the United States, France, and Poland, but also in the Netherlands. The movements are linked to each other and have already had some serious impact under, for example, the anti-abortion law in Poland.

The TFP movements try to adapt sexual reproductive rights (SRR) by: 1) provoking social mobilization through public campaigns that put pressure on policy; 2) norm-entrepreneurs with whom the foundations actively lobby and organize activities; and 3) by infiltrating decision-making spaces, such as with national political parties, but also by exercising influence in the European Union (Datta, 2019). Foundations associated with the TFP often take the same form, where they have sister foundations against abortion, foundations focused on preserving culture, and organizations dedicated to the virgin of Maria or Fatima (Datta, 2019). For example, in the Netherlands we have the Civitas Christiana Foundation, which consists of 4 sister foundations, namely: *Cultuur onder Vuur*, to safeguard the traditional Christian culture; *Stirezo*, an anti-abortion organization; *Mijn onbevleete Hart*, to worship the virgin of Fatima; and *Gezin in Gevaar*, to protect the family from “gender ideology”, “LGBTIQ dictatorship”, and the alleged sexualization of the child (Hart, 2023; Gevaar, 2023; Leven, 2023; Vuur, 2023).

Civitas Christiana was founded in 2014 and has had some successful campaigns in the Netherlands, with which they have sought connections with politics (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). One of the more popular actions of Civitas Christiana, was with their sister organization, “Cultuur onder Vuur” for the preservation of the “Zwarte piet” tradition in the Netherlands. “Cultuur onder Vuur” started a petition to keep the “Zwarte Piet” during the Dutch holiday “Sinterklaas”, while others tried to ban the “Zwarte Piet” from the holiday because it was found to be racist. Dutch parties like the VVD and PVV supported the petition that “Cultuur onder Vuur” set up for the preservation of the “Zwarte Piet” (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). As known from the literature from Venegas (2021) the anti-gender movement is also opposed to anti-discrimination policies. The ban of “Zwarte Piet” was also an anti-discrimination policy in which the childrens festivity would ban the “Zwarte Piet”, because many people felt that it referred to the slavery past when black people were placed as servants of a white boss (Wekker, 2017). The fact that “Cultuur onder Vuur” was against this anti-discrimination policy, can thus be seen as a topic fitting in to the “gender ideology”. In addition, “Cultuur onder Vuur” has set up a petition against visiting a mosque for primary schools. Here they gave examples of letters that parents could send to schools to protest the visit to the mosque (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). This action can also be seen as being opposed to anti-discrimination proposals, as is known from the anti-gender movement (Venegas, 2021). A third action that “Cultuur onder Vuur” has brought up is the advertisement of two kissing men from Suitsupply (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). Civitas Christiana appealed to the rules of the Bible in this protest, that would be above

general law. This action therefore received less support from political parties and the general public (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019). This action could also be described as an anti-gender attack, where LGBTIQ issues are placed under the umbrella term “gender ideology” (Venegas, 2021). From the campaign against Suitsupply, Civitas Christiana has learned that basing their protests on Christian arguments has less effect. From this, a new sister association called *Gezin in Gevaar* (Family in Danger) has emerged. This foundation deals with topics surrounding homosexuality and gender. By dropping the argument of faith, it is again possible for Civitas Christiana to build new alliances with right-wing parties. *Gezin in Gevaar* thus focuses on the secular conservative rather than the religious conservative and now uses terms such as “gender ideology” which would put the general citizen at risk. The Civitas Christiana foundation knows how to respond to controversies through which, by adapting their rhetoric, they manage to form alliances with political parties and create societal shifts through activism (Balkenhol & Van Den Hemel, 2019).

Alliances between right-wing parties and the anti-gender movement in the Netherlands

From the campaigns of Civitas Christiana, one can see that various right-wing parties have already associated themselves with the campaigns of this anti-gender movement. Balkenhol and van den Hemel (2019) explain the phenomenon of the collaboration between the anti-gender movement and Dutch right-wing political parties, because these parties increasingly take Judeo-Christianism into their gaze towards politics. In this sense, the Christian faith is not seen as one of the beliefs that one can have in the Netherlands, but it is seen as our basis for Dutch society and is thus equated with “our” culture. This thought view overlaps with the values of the worldwide TFP movement, which stand for the preservation of Christian traditions and values (Datta, 2019). Particularly right-wing parties maintain this idea; they often have a nationalist and culturally conservative agenda where Christian traditions and values are seen as something that is crucial and must be preserved. Parties such as the VVD, CDA, SGP, PVV, and FVD are mentioned for having a Christian and conservative take on policies. This outtake from right-wing parties creates fertile ground for conservative Christian organizations to work with.

Furthermore, the research of Verloo (2018) also shows how the extreme-right populist parties PVV and FVD put pressure on feminist projects. These parties do this by denying gender inequality. After all, gender equality has already been achieved for the groups they consider important, the parties state (Verloo, 2018). People who, according to them, do not belong to the Dutch nation, such as people with a Muslim faith or with a migration

background, are threatening our progress in equality. These parties have a clear picture of who matches the Dutch identity and who, in their opinion, threatens it (Verloo, 2018). Initiatives towards gender equality are dismissed by these parties as “Cultural Marxism”. “Cultural Marxism”, according to the parties, puts pressure on the traditional family, national identity, and faith (Verloo, 2018). As described earlier in the study by Andrea & Grzebalska (2017), “Cultural Marxism” is often used in many Western countries as another term for “gender ideology”.

Case study: The “Week van de Lentekriebels”

In 2023, something interesting happened in the Netherlands during the 'Week van de lentekriebels' (WVDL), a program week for sex education for primary schools developed by Rutgers, an expertise center for sexual rights and health (Kro-Ncrv, 2023). The methods given in the Netherlands are based on scientific research, and since 2012, elementary schools are obliged to pay attention to sex education in elementary school (Ministerie van Algemene Zaken, 2023). Rutgers is one of the providers of a method called “Kriebels in je buik” to provide sex education at elementary schools with their WVDL.

In 2023, there was suddenly a lot of commotion surrounding this WVDL. The political leader of the Dutch party Forum for Democracy (FVD) shared a video on Instagram of a book that would supposedly be used in the teaching method of the WVDL (Kro-Ncrv, 2023). On Twitter, a big outburst started. Many people, especially from the right, shared the video and expressed their criticism. This resulted in people at Rutgers being threatened, children being kept away from schools, and a lot of negative attention being paid to the WVDL (Kro-Ncrv, 2023). Schools that had been teaching the WVDL teaching method at their school for years without much problem suddenly received many messages from concerned parents in 2023 (Braam & Saab, 2023). There was always some commotion around the WVDL, but in 2023 it was way more than usual, according to Rutgers (Braam & Saab, 2023). The article from Kro-Ncrv (2023) and the documentary by Braam & Saab (2023) both suspect that Civitas Christian was the driving force behind the commotion.

From the earlier mentioned research conducted in gender studies and political science, we see that the anti-gender movement focuses, among other things, on sexual education in elementary schools, where spreading disinformation is a well-known tactic. Furthermore, we know from research that right-wing political parties try to align with the anti-gender movement based on similar values and ideas. This alignment becomes evident in their joint efforts to influence the discussion around sexual education in elementary schools. Sexual

education is a popular theme because of the concerns among parents about the changes surrounding gender and sexuality in the curriculum. During the WVDL in 2023, we saw these researches come together when several messages with disinformation were spread from the anti-gender movement to create a moral panic among parents and thus put pressure on sexual education in elementary school. Research has shown that Civitas Christiana is an organization with a lot of influence when it comes to anti-gender movements. The organization has managed earlier to form alliances with right-wing political parties and to start commotion on “gender ideology” topics.

To investigate whether the commotion can be explained on the basis of existing theories surrounding anti-gender movements and their alliances with right-wing political parties, the commotion surrounding the WVDL will be compared with the existing literature surrounding anti-gender movements and their attacks on sex education in primary schools.

Chapter 2: Method

Research design

This research will investigate, through a qualitative case study approach and interviews, what the influence of the anti-gender movement was on the commotion around the WVDL in 2023. Through the case-study, an in-depth study will take place on the different actors within the anti-gender movement in the Netherlands who contributed to the controversy in the commotion in 2023. This will be done using an analysis of the WVDL to find out how the commotion originated and to what extent it can be explained by “gender ideology” by comparing the case study with existing theories and literature.

The case study will be analyzed through an analysis of the report of *Gezin in Gevaar* (2023) called *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek*. The report of *Gezin in Gevaar* (2023) will give an insight into how the commotion has started and what the critiques of the sexual education program are. The interviews will help to get an insight into the extent to which the commotion around the WVDL in 2023 has changed policies around sexual education at primary schools in the Netherlands.

Selection of the Case study

The case for this study is the commotion surrounding the WVDL in 2023. The commotion involved various actors, including schools, parents, political parties, and social groups. The case study is chosen because of its impact on the controversy around sexual education in elementary schools and because various sources suspect a contribution from the anti-gender movement (Braam & Saab, 2023; Kro-Ncrv, 2023).

Case study data collection

In order to be able to interpret the case study correctly, knowledge from several angles is required. To begin with, for the descriptive part of the case study analysis, I will analyze the information from the report *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek* from *Gezin in Gevaar* (2023). This report gives an insight into why the organization sees sexual education as a danger and shows which arguments they use to convince the Dutch public that their child would be indoctrinated. This report is of great importance to see if the argumentation used to undermine sexual education in the Netherlands is in line with the argumentation and strategies used by the transnational anti-gender movements.

Next to this, to get a general insight into the impact of the commotion and the influence on the discourse in the Netherlands, the article written by the Kro-Ncrv (2023) will be analyzed. This article will highlight the Twitter storm and provide information about the main contributors to the controversy on Twitter. To get additional information about the Twitter storm, information from the Twitter account of van der Naarda (2023) was gathered. On the Twitter account, the administrator of the Trollrensics database, which was also used in the article of the Kro-Ncrv, gives more insight into which tweets have led to peak moments in the commotion around the WVDL. Trollrensics is a self-owned and government-sponsored company that researches disinformation campaigns online. The database is managed by Robert van der Noordaa and Richard Oderkerken (*About Us: Trollrensics*, z.d.). The account gives additional resources that lead to more insight into the actors who played a role in the commotion. In addition, information is extracted from the documentary produced by Braam & Saab (2023) about the media storm surrounding the WVDL. The earlier mentioned sources are subsidized by the state and consist of journalistic sources. Thus, although the sources are very transparent in terms of obtaining information, they cannot be considered to be of scientific or academic quality and therefore they should not to be treated in this way. The sources will only be used to identify different actors in the commotion. To obtain additional

information, separate research on the role of Civitas Christiana was conducted by thoroughly examining their website, and sister foundations. This was done online through the websites of Civitas Christiana and its sister associations. On these websites, one can find the petitions that Civitas Christiana has developed and various articles and information that the foundation releases about herself. This was used to create an image of who the organization is and what their perspective is on sexual education in primary schools.

Case study analysis

By studying the report that *Gezin in Gevaar* has published on the indoctrination of school books, connections were sought between the strategies and arguments used by global anti-gender movements, known from the literature, and the arguments and strategies used by *Gezin in Gevaar*. To understand and conceptualize the commotion around the WVDL, the disinformation spread online, which had a great impact according to the database of Trollrensics (van den Noorda, 2023) will be analyzed, together with the videos from the documentary of Braam & Saab (2023), including the disinformation videos of Mr. Baudet, and the information from the article by Kro-Ncrv (2023). Based on this, an intra-comparative analysis was made in which all information is compared and connections are sought (Prearo, 2024). By comparing the results of the case study with existing literature and theories, the validity is increased (Quintão et al., 2020). Furthermore, by extracting information from different types of sources, reliability is increased.

Interviews

To get a full understanding of the controversy that has arisen around the WVDL in 2023, it is also important to get an insight into how the online commotion around the WVDL has also affected parents and teachers in primary schools. In order to do this, this thesis makes use of interviews that can shed light on the scope of the anti-gender movement. In addition, the interviews will give a broader picture of the overall impact of such campaigns by the anti-gender movement.

Interviews were taken with directors of elementary schools that are familiar with the WVDL. These directors were asked what their considerations have been to continue giving the WVDL or not and to what extent the commotion around the WVDL has influenced this. There were a total of 3 interviews. Based on the interviews, it is investigated whether the directors have adjusted their policy regarding sex education at their primary school based on the commotion around the WVDL. In this way, an image can be created of the extent of the

anti-gender movement. The interviews that are being conducted in this research, will not be able to reach a sufficient conclusion; the research group is too small for that. However, this group can be used to look at the different reasons school boards are giving to continue with their policy around sex education or to alter it and to gain a general insight into the commotion.

The interviews were semi-structured. In semi-structured interviews, the questions were thought out in advance, but there is room to highlight additional topics or to skip any questions (Yıldırım and Şimşek, 2013, cited in Ünlüer, 2018). This was done because the questionnaire for a specific case study includes targeted questions for the case study that cannot be obtained from another study. To ensure that important topics for elementary school directors were not overlooked, a semi-structured interview was therefore chosen. This allowed the primary school directors themselves to take up topics that they consider to be important for the research.

The interviewees were searched by emailing various elementary schools from different ideologies, namely Roman Catholic special primary schools, Christian primary schools, Islamic primary schools, and public primary schools. The interviews took place face-to-face as much as possible, in order to be able to contain opinions, attitudes, emotions, complaints, and beliefs (Briggs, 1998, cited in Ünlüer, 2018). However, where necessary due to distance, they were taken online via a video call. The interviews were recorded with the permission of the interviewee and transcribed later. The questions were asked in the same order, with room for school directors to raise ideas that they consider important. The questions can be found in Appendix A.

The interviews were, after the interview has been taken, transcribed using the audio recording of the interview. In case it wasn't possible to record an interview, an active transcription process was performed and record as much information as possible. When necessary, additional details were added during the process of transcription afterwards. The data was recorded accurately to ensure reliability. Then thematic patterns were searched in the data, and the data was encoded accordingly (Azevedo et al., 2017).

Positionality

The method used in this study is a case study and interviews. A general comment on case studies is that the validity and reliability are not very high because personal beliefs, thoughts, and emotions can be included in the research (Quintão et al., 2020). In the case of this case-study analysis, however, it is advantageous to measure my previous beliefs and

knowledge. As Haraway (1988) suggests, all knowledge is situated, and thus no neutrality can even be guaranteed. As Harway suggests, acknowledging what my prior knowledge is, I can take a more critical look at the positions of, among others, Civitas Christiana and apply my knowledge and values to the analysis. Thus, it is important to use and recognize my own perspective and position as a researcher. My background in Gender Studies influenced my view of gender-related topics and my interpretation of the sources used in this research. I am aware, as a researcher, of my own experiences, beliefs, and values with which I approach this research. In the research I used my prior knowledge as an advantage by looking very critically at the information released from Civitas Christiana, where others would rather accept it as the truth. My previous knowledge of important influential feminist figures helped me during the reading of the report of *Gezin in Gevaar*. In addition, I was able to perceive patterns in what seems to happen as separate events, placing it in a larger political context. This eventually led to a more complete picture from a different perspective, in which I am not traditionally “subjective”, as no one can truly be, but this contributes to a more critical picture that has taken into account a feminist perspective about the commotion that has arisen during the WVDL (Harding, 1992).

Chapter 3: Analysis

In this chapter, the commotion around the WVDL will be analyzed. Prior to the start of the commotion, *Gezin in Gevaar* published a report titled *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken; een Kritisch Onderzoek*. The first version of this report was released in 2020 and was not only sent to more than 5,000 Christian primary schools but was also sent to all parties in parliament. In the meantime, more than 15,000 copies of the book have been sold (Gevaar, 2021; Gevaar, 2023).

Based on the literature known around anti-gender movements and their actions against sexual education, the question was analyzed as to whether the WVDL can be explained by this literature.

The analysis will first analyze how the commotion around the WVDL fits into the definitions of anti-gender movements (Andrea & Grzebalska et al., 2017; Datta, 2019; Paternotte & Kuhar, 2018; Venegas, 2021). Then the report of *Gezin in Gevaar* is compared to the context of anti-gender movements and what they are opposed to (Datta, 2019;

Paternotte & Kuhar, 2018). Based on this part, it can be determined if the WVDL meets the requirements to fit into an anti-gender campaign.

Furthermore, the strategies used in the commotion of the WVDL will be investigated through the use of the following three themes, as indicated by Kuhar & Zobec (2017). Kuhar & Zobec have examined the anti-gender movements against sexual education in Europe, and found that anti-gender movements use: 1) a general protest against sexual education; 2) the framing of sexual education books as indoctrination; and 3) an organized mass protest to keep children out of school. In addition, the article by Kuhar & Zobec (2017) describes how anti-gender movements create a moral panic by using fear, in which the child is placed as innocent and as someone who needs to be protected from danger (Wodak, 2015 cited in Kuhar & Zobec, 2017). The report of *Gezin in Gevaar* will be analyzed to see to what extent the report calls on people to use the mentioned strategies or have used them themselves. With an intra-comparative analysis the materials from the Twitter account of van den Noordaa (2023), the article of Kro-Ncrv (2023) and the documentary of Braam & Saab (2023) will be analyzed to see to what extent the strategies are also found in the commotion that happened online. Along with relevant materials from interviews to see if the schools also noticed these strategies being used.

Additionally, based on the studies from Balkenhol & Van den Hemel (2019) and Hennig (2018), it will be investigated to what extent the cooperation between the right-wing parties and the anti-gender movement contributes to these actions. This will be analyzed through the online materials.

The analysis concludes by looking at the impact of the commotion around the WVDL on policies around sexual education in primary schools (Kuhar & Zobec, 2017). This will be done by analyzing the interviews taken with the directors of primary schools.

Understanding the WVDL as an anti-gender movement

How does the WVDL fit into the global anti-gender movement?

From literature, it is known that the anti-gender movement uses an umbrella term for various topics they see as the inequality and uncertainty that people experience produced by the current socio-economic order (Grzebalska et al., 2017). The term “gender ideology” has been created to describe the various subjects in this domain. This umbrella term also includes

the subject of sexual education (Venegas, 2021). The anti-gender movement finds that sexual education does not belong to primary schools and fears that through sexual education, children will be incited to perform sexual acts (Venegas, 2021). Throughout Europe, therefore, we are witnessing protests from the anti-gender movement against sexual education (Kuhar & Zobec, 2017). The same goes for the Traditions, Family & Property (TFP) movement. The TFP movement has several branches around the world, with Civitas Christiana as its representative in the Netherlands. The TFP movement is an anti-gender movement (Datta, 2019). By looking at the branches of the TFP movement located in Belgium, the United Kingdom, Canada, Poland, Hungary, and Austria, it could be observed that the commotion around WVDL in The Netherlands coincided with commotions around sexual education in these countries as well (Braam & Saab, 2023, 25:00). This corresponds to the article by Datta (2019), which states that the branches are linked by means of funding and the exchange of strategies. In summary, the action against the WVDL would thus fit into a broader picture of global actions from the anti-gender movement against sexual education in primary schools.

Similarities between the report of Gezin in Gevaar and the anti-gender movement

The alliances between Civitas Christiana and the anti-gender movements are not only visible in their connection to the TFP movement, but also in the arguments they use. While analyzing the report of *Gezin in Gevaar*, which is a sister organization of Civitas Christiana, five thematic topics of argumentation can be found.

First of all, the report wants to undermine same sex marriage by labeling the reinterpretation of the old rights of marriage so that people of the same sex can get married to each other as a “seizure of the marriage by the homosexual lobby”. The report also states that sex should only happen in a marriage between a man and a woman and describes how agencies such as COC would be a danger to the development of the child and would make children homosexual. *Gezin in Gevaar* describes how children would come home confused as homosexuals from their sexual education.

Secondly, reproductive rights are also highlighted, and important founders of contraception are cited. Jan Rutgers, the person from which WVDL's Rutgers Foundation drew its name from, claimed that contraception would be a liberation for mankind. His book “racial improvement and deliberate number restriction” is framed as if “he advocated a ban on childbirth for the poor and ‘hereditary taxation’” (translated from *Gezin in Gevaar*, 2023). However, the book is about how to improve the humankind by making more conscious

choices for children and thereby combat overpopulation, not about a ban on childbirth for the poor (Gezin in Gevaar, 2023; Rutgers, 1905). Furthermore, Margaret Sanger, the first legal producer of the diaphragm, is despised in the report where it quotes her as “abandon[ing] her own family for a wealthy husband, who could finance contraception” (translated from Gezin in Gevaar, 2023). Mary Stopes, who opened her birth control clinic in London, is stated in the report as follows: “Stopes forced her son to wear a skirt” (translated from Gezin in Gevaar, 2023). From this, one can interpret that the report is intended to discredit the advocates of contraception.

Additionally, the topic of sex & gender in education is extensively addressed in the report, where they advocate that sexual education should be about how sex is only for reproduction between a man and a woman in a marriage and how modern education is “a sexual indoctrination of the sexual revolution” (translated from Gezin in Gevaar, 2023). Gezin in Gevaar claims that during sex education, children would be shown pornographic material that would tempt them to commit unchastity. According to the organization, pictures of penises in an erect state should not be shown in sex education.

In addition, the term ‘gender’ is also discussed extensively. The report follows the rise of gender with references to Magnus Hirschfeld, Simone de Beauvoir, John Money, and Judith Butler. Here, the report sees the defective breakthrough of ‘gender’ at the time when the UN in 1995 changed the word “sex” to “gender”.

And lastly, the protection of democracy is cited in the report when it refers to the fall of the Berlin Wall. Since then, according to the report, communism has come to the West, with communism adopting a new ideological form in the form of “gender ideology”. The separation between church and state is also named, and it finds its origin in the French Revolution, where everything between the state and the individual was seen as harmful, as was marriage and the law of divorce, which was introduced in 1790.

The same thematic topics of the arguments from the report of *Gezin in Gevaar* (2023) are also highlighted in the article by Paternotte & Kuhar (2018) in which five characteristics are described that are opposed by the anti-gender movement. These five characteristics are: 1) same sex marriage; 2) reproductive rights; 3) sex and gender education; 4) gender itself; and 5) certain threats to democracy. In the latter, they describe how the movement views Marxism and Communism as imminent threats to democracy. According to Paternotte & Kuhar’s research, the Christian Church indicates the moment when the UN World Conference on Women changed the word “sex” to “gender” in 1995 as the defective breakthrough of ‘gender’, which is the same defective breakthrough that the report described.

From this, one can conclude that Civitas Christiana is an organization in the Netherlands that aligns itself with the mindsets of the TFP movement, as well as the literature around anti-gender movements in general (Datta, 2019; Paternotte & Kuhar, 2018). Civitas Christiana is thus an organization in the Netherlands that bases its arguments on the ideas of the TFP organization and the arguments of the anti-gender movement.

The similarities between the strategies used in the WVDL and other anti-gender movements against sexual education in primary schools in Europe

General protest against sexual education

As described in the introduction, one way for anti-gender movements to take action against sexual education in schools is by means of a general protest. Based on the literature of Kuhar & Zobec (2017), this, among others, includes launching petitions and generally demonstrating against sexual education. Moreover, during the WVDL, we saw these forms of general protest. This was seen in petitions that were launched. These petitions were addressed to the Minister of Education, against allowing the WVDL as a teaching method by both Civitas Christiana and the FVD. The latter is a right-wing populist party in the Netherlands (Gevaar, 2024a; *Petitie | Stop de Seksualisering van Jonge Kinderen*, z.d.). In addition to the petitions, both Civitas Christiana and the FVD have also developed example letters that parents could send to their child's primary schools (*Zo Voorkomt U Seksualisering van Uw Kind op School*, 2023; Gevaar, 2024a).

The strategy of general protest known from the anti-gender movements in Europe has therefore also occurred in the Netherlands through the distribution of petitions and example letters from Civitas Christiana and the right-wing party FVD.

The marking of sexual education books as indoctrination

Another widely used tactic, according to the investigation of Kuhar & Zobec (2017), in the anti-gender movements in Europe against sexual education is the marking of sexual education books as indoctrination. According to the anti-gender movement, these books would promote "gender ideology". This would include radical feminist and homosexual propaganda. The anti-gender movement states that children would not yet be sexual beings

and would be persuaded into sexual acts through sexual education (Putri, 2022; Venegas, 2021).

The report of *Gezin in Gevaar* (2023) *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek* tries to convince people that school books would be indoctrinated with “gender ideology”. The UN, with its sexual education program, Comprehensive Sexual Education (CSE), is alleged to use a blueprint to spread “gender ideology”, which would end up in the school books via Rutgers. According to Family Watch, an American organization to protect the family, the CSE would have been designed to “change the sexual and gender norms of society, promote risky sexual behaviour, and encourage even the youngest children to experiment sexually” (translated from Gezin in Gevaar, 2023).

The argument of indoctrination is also highlighted in a Tweet, with much reach during the commotion, by Raisa Blommenstein in which she announces that children are being taught a toxic ideology in which 4-year-olds learn about transgender and (anal) sex (Kro-Ncrv, 2023).

In the interview with elementary school 3, it is revealed that the reasoning from Civitas Christiana’s report is also reflected in parents' questions and worries. The director also received and read the report. He said that parents asked him whether homosexuality would be taught in schools and whether boys would be instructed to wear nail polish and skirts (Appendix B).

From the report of Civitas Christiana, it can be seen how the organization tries to mark the material of the WVDL as an indoctrination of “gender ideology”. This reasoning is later also seen in Tweets during the commotion and in questions parents ask to the schools. This follows the tactic of marking schoolbooks as indoctrination, known from the anti-gender attacks (Kuhar & Zobec, 2017).

Keeping children home from schools

The third tactic from the Kuhar & Zobec (2017) research that the anti-gender movement uses in Europe, to take action against sexual education, is to call for children to be kept home from schools. This occurred earlier in Germany, where a mass protest took place. Parents were asked to keep children at home from school in protest against the indoctrination of sexual education (Villa 2007, as cited in Kuhar & Zobec, 2017).

In the report of *Gezin in Gevaar* (2023), a recommendation for parents is written with actions they can take, to “protect” their children against “indoctrination” of “gender

ideology”. Parents are encouraged in the report to: engage in conversation with schools; teach children the “good information” at home; teach their children not to listen to sexual information provided by the school; and form a block with other parents. In addition, they recommend giving the child a home education. The parents could also choose civil disobedience, in which they keep their child sick at home during the sexual education lessons. The report states that this is a simple solution but not a structural solution to the problem of sexual education.

The same call for disobedience is also seen in the Twitter storm. On January 12, 2023, FVD parliament member Jeffrey Zanoni posted a message in which he states: “Keep your children at home from this piece of junk” (translated from Kro-Ncrv, 2023). A little later, on the 20th of March, Wierd Duk, a journalist for the *Telegraaf* tweets: “Who keeps their children at home because of *lentekriebels*, which explicitly discusses sexual acts?” (translated from Kro-Ncrv, 2023).

The director of elementary school 1 has noticed the consequences at her school. In addition to the angry emails she received from parents, there were also children who were kept at home during the WVDL (Appendix B). Also in the documentary by Braam & Saab (2023, 8:50) the director says that during the WVDL, there were children kept at home.

In these examples, one can see how the tactic of keeping children at home from school, from the literature of Kuhar & Zobec (2017), has been encouraged in the report of *Gezin in Gevaar* (2023) and how this form of protest has also come forward in the media through several tweets. The form of protest has been followed up by some parents in primary school 1.

Creating a moral panic

In addition to the three tactics earlier mentioned, we also often see that there is an attempt to create a moral panic with the image of an “innocent” child who would be in danger and who are not yet able to protect themselves. These actions call on the sense of protection of parents through fear-policy (Wodak, 2015, as cited in Kuhar & Zobec, 2017). The above initiatives have already led to a moral panic by dismissing sexual education as indoctrination and calling on children to stay away from schools. Furthermore, we also see that a sense of moral panic is created by setting up a “call point” where parents can send suspicious material. The spread of disinformation is also linked to creating moral panic (Ingraham & Reeves, 2016). Right-wing parties like to respond to the fears that play among parents around sexual

education and then apply this to their campaigns (Hennig, 2018).

During the commotion around the WVDL, the creation of moral panic has occurred many times. For example, the documentary by Braam & Saab (2023, 20:10) shows how influencers use fear-policy through the use of hashtags such as #savethechildren, #beschermonzekinderen, #blijfvanonzekinderenaf, # Savethechildrenfrompedophiles. A tweet by Stichting *de Roze Leeuw* also calls on parents to report suspicious material to them (van der Naarda, 2023). Jeffrey Zaroni posted a tweet on January 12, 2023, in which he used disinformation to cause panic. Zaroni (2023) adds to his tweet images from the program for Purple Friday, a program from COC the Netherlands, in solidarity for the LGBTIQ community, pretending that it's material that is being used during the WVDL (Kro-Nerv, 2023).

From the documentary by Braam & Saab (2023, 06:05), we can see how Mr. Baudet, party leader of the FVD, uses disinformation to spread a video about the book "Wat is seks?". In the book, there is a chapter in which children are taught how to give oral sex. Mr. Baudet shows on the back of the book that the book is intended for children aged 4 years or older (Braam & Saab, 2023). The claim about the book was then immediately undermined by Belle Barbé, a specialist in sexual education, in the documentary by Braam and Saab (2023). Barbé indicates that the book is very old and outdated and that it is no longer sold. In the documentary from Braam & Saab (2023), Barbé says that she has never had the book in her hands and that it is not used in primary schools. In the documentary, there is also a campaign video of the FVD with the words "Indoctrination", "Sexualization,", "Mutilation", "Protect our children", "Vote FVD on the 15th of March" (Translated from Braam & Saab, 2023, 16:20).

The disinformation that is spread online is not only happening in the Netherlands, says Datta in the documentary by Braam & Saab (2023, 25:00). The disinformation also played a role in the commotion around sexual education in other countries, at the same time, to create anger. Datta says: "This anger is aimed at a special purpose: sexual education. People are not angry about the actual sexual education, but about the disinformation that has been created around it".

In primary schools, this moral panic is noticeable. For example, the director of elementary school 2 explains that he has never received complaints about sexual education before and that the questions he received from the parents were not aimed at the content; he states the following:

“And the surprising thing for us was that there was never actually, and I don't know, but I get that from the colleagues who have been working here since then, or even before, that there has never been any dissonance about it. So then I think about where those dissonances ultimately arose. Not with our program here at school. And not among the target group of parents either, but that really comes in from the outside, yes that is the role of the media.” (translated from Appendix B).

Primary schools 1 and 3 also noticed that there was a lot of panic arising among the parents. They were asked a lot of questions about the contents of the WVDL, which they had never been asked before. From that point on, more frequently during acquaintance conversations with parents, they asked questions about their policies regarding sexual education (Appendix B).

Creating a moral panic came forward in different ways. For instance, during the political party's campaign, moral panic has been used. The same happened in many tweets that caused an uproar online. What is also striking here is that the spread of disinformation to undermine sexual education took place not only in the Netherlands but also in countries around us where the same commotion arose around sexual education. Thus, aspects of the theory about creating a moral panic by right-wing parties and anti-gender movements to undermine sexual education by spreading disinformation, also emerged during the WVDL (Hennig, 2018; Ingraham & Reeves, 2016; Kuhar & Zobec, 2017).

Alliances between right-wing Parties and Civitas Christiana

From the literature by Hennig (2018) it is known how right-wing parties can draw on the discourse around “gender ideology”. In addition, as discussed above, it is also a well-known tactic in the context of sexual education for right-wing parties to use fear-policy. From research by Balkenhol & Van Den Hemel (2019) it is known how right-wing parties in the Netherlands have already sought connections with Civitas Christiana and supported their actions.

Cooperation can also be detected in the action against the WVDL. As described earlier, it was not only Civitas Christiana that set up sample letters for parents and distributed petitions. The FVD distributed a similar kind of petition and sample letter (Gevaar, 2024a; Zo

Voorkomt U Seksualisering van Uw Kind op School, 2023).

In addition, we also see that during the parliament questions that were asked to the Minister of Education about the WVDL, several right-wing parties with a religious background turned against the WVDL. DENK, PVV, SGP and Christenunie asked questions to the Minister of Education. From the PVV, the questions regarded whether the topics were not too early to talk about, and the SGP and the Christenunie pointed out how parents should have the main role in sexual education, which should fit their beliefs.

DENK takes an example where teachers are encouraged to tell students that it's nice when they touch themselves and what places they could touch themselves. The statement is taken out of context from a teacher manual made by Rutgers. The substance of the manual can also be found in the report from *Gezin in Gevaar* (2023). The material from Rutgers indicates that children are aware that they have spots on their bodies that feel nice to touch. Children already know that satisfaction from this can be nice. Civitas Christiana takes this as pornography in which children are encouraged to self-satisfaction (*Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken; een Kritisch Onderzoek, 2023*). DENK only says that they got their information from a teacher manual made by Rutgers for teachers. In a talk show from Khalid & Sophie, Mr. van Baarle from DENK uses the same arguments. Rutgers then explains that what is meant with the text is that teachers can explain that children might have some spots on their bodies that feel nice to touch and that that's okay, but there are some places and times where it's appropriate to touch those parts and some times and places where it is not (Braam & Saab, 2023, 10:50).

The right-wing party FVD is the most vocal about the WVDL. The party leader Mr. Baudet states the following during the parliamentary debate:

Books with illustrations on how to give a blowjob, for example, are also distributed again to children from 4 years of age. This sexualization of children is wrong and must stop. This sluggish normalization of paedophilia must also cease. translated from the documentary by Braam & Saab (2023, 07:20).

In the report of the Parliament, we can also read what Mr. Baudet is arguing about, which is the following:

Chairman. Unfortunately, this fits into a much wider trend. In the NPO program *Gewoon. Bloot.* children from group 7 of primary school are confronted with naked adults posing for them and explaining about their transformed bodies in some cases. Children are taught how normal it is to change gender, no, even how fun that is. The

NOS explains to young people on its Instagram channel how they can get to illegal hormone blockers (translated from *Plenaire Verslagen*, 2023).

These examples directly match some of the examples that *Gezin in Gevaar* mentions in its report (*Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken; een Kritisch Onderzoek*, 2023). The report takes the example of the NPO program *Gewoon. Bloot..* This was a program in which adults would get naked in front of children, and children could ask them questions about their bodies. Transgender people were also shown in this program. *Gezin in Gevaar* made a petition against the show, their reasoning was that the program promoted paedophilia.

The report also pays attention to NOS Stories, a Dutch news platform aimed at the youth. NOS uploaded a video on their Youtube channel with information where children could get illegal hormones. The video was not made as a promotion to get illegal hormones, but as a cry for help from the transgender youth for the long waiting lists for transgender care.

In the video in which Baudet first talks about a book in which children would learn how to give a blowjob, we see that he then takes the book “The lamb that is a pig”, by Pim Lammers (Braam & Saab, 2023). The sound of the video faded here in the documentary, and the original video was deleted from the Instagram account of FVD. However, we see this same book also come up in the report of *Gezin in Gevaar*, “The lamb that is a pig” is a transgender picture book for children about a little lamb who would rather be a pig (*Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken; een Kritisch Onderzoek*, 2023).

The examples show that it is not just different right-wing parties that are publicly opposed to the WVVDL in the parliament. These examples show how right-wing parties even use examples from the report of *Gezin in Gevaar* in their arguments. This shows how Civitas Christiana can also exert political influence and their report is also known to political parties.

The impact of the Anti-gender movement on school policies

Literature by Kuhar & Zobec (2017) describes what the aim of anti-gender movements is to turn against sexual education. Here they have 3 different types of goals, namely: 1) influence schools; 2) influence ministries around sexual education; or 3) address education directly. This research is focused on looking at how schools are affected, by

looking at whether school policies about sexual education have changed. For this, three interviews were taken with directors of primary schools.

Primary school 1, a Christian elementary school, has been working for about three years with the WVDL, and primary school 2, a Roman Catholic special needs school, for 14 years (Appendix B). The director of primary school 3, a Roman Catholic elementary school, is familiar with the WVDL program but has never worked with the program at his current school; however, the commotion did not go unnoticed at his primary school.

Besides the WVDL, primary school 1 and 2 did not have a specific policy regarding sexual education. The director of elementary school 2 describes his reasoning behind this as the following: “It was just the WVDL. And we did that just like we do math and language, we don't look in advance every week or every time which goals we want to achieve, so it was just ingrained in the normal curriculum.” (translated from Appendix B).

Both primary schools have had to adjust their policies due to the commotion around the WVDL. Both schools received many questions from parents and therefore decided to provide more information in advance. Primary School 1 does this by informing parents in advance of what will happen during the WVDL. Primary school 2 also endorses this. This elementary school has taken some extra steps in its transparency on sexual education. This school now has a protocol in which they first go through all the material themselves, then they prepare a curriculum for the WVDL. This plan is subsequently submitted to the participation council. Upon approval by the participation council, the parents will be informed via mail about how the WVDL will take shape. Then, at the end of each day during the WVDL, the teacher writes a report, which the parents then receive.

In addition, the primary schools now also informs parents when they engage in acquaintance talks, that the school is participating in the WVDL. Primary school 2 does this by making sure that new parents who want to enroll their child in the school are well informed in advance. On both the website and the school guide, the school explains how they deal with sexual education.

Within the school of primary school 1, the staff also talked more about the importance of sexual education with each other. This has made the school more aware of how important it is, not only to teach children sexual education but also to pass this vision on to parents. The school has more discussions about their vision and feels strengthened as a team in their approach to sexual education. The same is stated by primary school 2, the school has also become more aware of the importance of sexual education and involving parents in the vision they have for it. This year, the school has not heard any complaints from the parents. Primary

school 1 notes that sometimes parents still have questions or doubts about the WVDL, but these questions and doubts can easily be removed when additional information is provided and the vision is clearly explained.

The third elementary school did not participate in the WVDL before, but the director had experience with the WVDL from his old school, where he never heard complaints. However, this school also received complaints from the parents and received many questions about sexual education. The primary school followed sexual education through the compulsory lessons in their “kanjer training”, a method to promote desirable social behaviour in children.

The school did not have an additional protocol for sexual education. The school has started to think more about sexual education and is now considering expanding its method around sexual education, possibly with the WVDL. The school has become more aware of its role in sexual education. Primary school 3 also did not receive any complaints this year about sexual education. The director also stressed that although “they” did not change their policies, he heard other stories from schools around him. The director states that his sister is also the director of a primary school that uses the WVDL and got a lot of complaints about it last year. The sister went on with the method. However, the director also knows another elementary school that conducted the WVDL, which stopped using the method due to the commotion.

The schools all believe that they have altered their policies in a way that should help with possible future commotions around the WVDL. However, the school only has a small influence on the commotion, and the real influence comes from the media. The directors claim that they have seen or heard the arguments used by the parents in the media. The director from primary school 2 also felt as if the media showed a one-sided story, and could have taken up the role of a deescalator. The director felt as if the media portrayed the arguments used by the anti-gender movements as the truth, as if the indoctrination would really happen at schools. The directors all state that they notice a polarization on the subject and that the media should acknowledge its role in the coverage of the subject.

From the interviews it can be concluded that the commotion around the WVDL did not only take place online. The schools have all noticed how the commotion has caused a lot of concern among parents. In that sense, the moral panic that the anti-gender movement tries to create surely came across (Kuhar & Zobec, 2017). In addition, in the case of these three schools, the policy has been adjusted in a certain way, in which parents are now more involved in sexual education. This is not exactly what the anti-gender movement wanted,

they believe that sexual education should be the role of the parent and should solely focus on reproduction (Kuahr & Zobec, 2017). However, it may provide more peace for parents to know that they are aware of the material that is being discussed. Furthermore, it can be concluded that the importance of sexual education has now become clearer for primary schools. So the policy has changed in a way that the WVDL isn't a method anymore that could be as easily adopted as materials like math or language. It is now a point of discussion for parents in their search for a school for their children.

Conclusion

This research has answered the question of whether the commotion around the WVDL in 2023 can be explained by the literature and theories known of the anti-gender movement and if the commotion has led to a change in the policies of elementary schools around sexual education. For the case study analysis, the report of *Gezin in Gevaar*, named *Seksuele Indoctrinatie in Schoolboeken: een Kritisch Onderzoek* (2023), was analyzed together with supporting information from the article of Kro-Nerv (2023) and a documentary about the commotion from Braam & Saab (2023). In addition, three interviews were conducted with primary school directors about their policy regarding sexual education.

The findings of this study make it clear how anti-gender movements in the Netherlands are opposing sexual education through the commotion around the WVLD in 2023.

The analysis shows how the report of Civitas Christiana on the indoctrination of school books can be explained by the literature of Paternotte & Kuhar (2018). In addition, the analysis shows how the commotion of the WVDL fits within the umbrella term “gender ideology”, which is used by the anti-gender movement to indicate what they turn against, namely sexual education (Andrea & Grzebalska, 2017; Venegas, 2021). Furthermore, the commotion around the WVDL can be placed in an international anti-gender campaign, where the same commotion also happened in other countries, namely: the United Kingdom, Belgium, Canada, Austria, Hungary, and Poland in the same year. These countries also have a branch of the TFP movement that is opposed to “gender ideology”, such as Civitas Christiana in the Netherlands. These findings together prove how the commotion around the WVDL and Civitas Christiana can be viewed as an anti-gender campaign.

While analysing the commotion, it can also be seen that the commotion followed the strategies known from other anti-gender movements throughout Europe, namely: creating a moral panic through fear-policy; the call to keep children at home from school; marking textbooks as indoctrination; opening a call-point; and setting up petitions (Kuhar & Zobec, 2017). The findings are in line with the hypothesis that the commotion around the WVDL can be explained by the existing literature around anti-gender movements.

This study highlights the cooperation between Civitas Christiana and far-right parties in stimulating the commotion, which is consistent with the literature. This can be explained by Hennig’s (2018) research, which describes how far-right parties can support the message of anti-gender movements, either because it is in line with their own message or in order to

win voters. Also from the study of Balkenhol & Van Den Hemel (2019) we saw earlier how far-right parties in the Netherlands sought connections with Civitas Christiana. During the analysis, it can be seen that most far-right parties place themselves as opposed to the WVVDL in parliament. In addition, the research has also shown how right-wing parties use literal examples of the report from Civitas Christiana (2023) about the indoctrination of school books (*Plenaire Verslagen*, 2023). Through the report, the petition, and the example letters for parents to schools, we can conclude that Civitas Christiana has had a share in the commotion. Besides Civitas Christiana, FVD also played a large role in the distribution of disinformation, petitions, and example letters for parents to send to schools. The findings are in line with the hypothesis that Civitas Christiana, with the help of right-wing parties, has managed to start the commotion around the WVVDL.

In regard to the effect of the commotion on the policies around sexual education in primary schools, the research has shown that more attention has been given to sexual education. Previously, primary schools described sexual education as simply part of the curriculum. Now sexual education has become a part of what parents ask questions about and even sometimes base their school choices on. The content of the lessons has remained the same for the schools. However, each school now has a different policy around it, which entails becoming more transparent to parents about how they give shape to sexual education. This is reflected in informing parents who are going to make a new choice for a school by mentioning it on the website, in the school guide, and during the introductory meetings. In addition, we see that schools now involve parents in advance of what will happen during the WVVDL. Schools have also become more aware of the importance of sexual education and now have more discussions on this in the team and a clearer vision that they transmit to parents. These findings were in line with the argument by Kuhar & Zobec (2017), which suggests that anti-gender movements target sexual education to alter the content and policies of sexual education since the anti-gender movement has put pressure on the schools. However, goal of the anti-gender movement here was to make sexual education about reproduction only and to leave the responsibility to the parents only. The purpose of this has, luckily, not been achieved. According to this research, schools have only become more aware of the importance of sexual education. In addition, schools have altered their policies to provide more information about the importance of sexual education.

The commotion can thus be understood through the literature of past actions of anti-gender movements in Europe against sexual education and the connection between right-wing parties and their support for sexual education campaigns of anti-gender

movements. In the Netherlands, the representatives Civitas Christiana, with the help of the extreme-right-wing party FVD, have mainly played a part in the commotion of the WVDL. Schools have adjusted their policies, not through the adjustment of the materials but through transparency to parents.

Discussion

This research examined the commotion around the WVDL in 2023 and to what extent it can be understood based on the literature around anti-gender attacks on sexual education. The findings of this research hold significant implications for various stakeholders, including policymakers, primary school directors, researchers in the field of the anti-gender domain, and general people interested in the topic. The findings of this research could influence decision-making processes related to anti-gender movements. Primary school directors can gain an understanding of how other schools have changed their policies to make themselves resilient to the commotion around sexual education. In addition, researchers in the field could gain more knowledge of how policies have been changed and how anti-gender attacks on sexual education play out in the Netherlands. Furthermore, the broader implications could lead to more awareness of the topic.

The implications of the research include the knowledge of the various attacks from anti-gender movements that we're witnessing in the world, with a transnational network called TFP supporting each other both financially and strategically (Datta, 2019). From the commotion that has arisen around the WVDL in 2023 it can be seen how much influence the branch in the Netherlands of this organization, Civitas Christiana, has on creating a moral panic. From this research it has become clear that an attack from the anti-gender movement on sexual education is based on a fixed pattern, which is known from previous research by Kuhar & Zobec (2017). With the knowledge from this research, about how such an attack on sexual education manifests itself, one can make an advantage with which a future attack can be recognized as an anti-gender attack. This research therefore hopes to contribute to raising awareness among people, with which one can recognize that we're also dealing with attacks from an anti-gender movement in the Netherlands.

Furthermore, it is also important to endorse the influence of Civitas Christiana. This research has shown how Civitas Christiana opposes "gender ideology" and how the organization can play a major role in creating moral panic around the subject. More research

on this organization is therefore advisable, in order to investigate with which topics the organization also engages. With more information about the organization, and knowledge of the future attacks they are organising, we can inform and make people resilient for the creation of moral panic.

In addition, there is also an additional risk to the influence that Civitas Christiana can exert due to the growing support for far-right parties in the Netherlands. This growth of far-right voters leads to greater influence by the politicians of these parties and support for their messages. From the research by Balkenhol & Van Den Hemel (2019), it is known how right-wing parties in the Netherlands more often support the actions of Civitas Christiana. This study also revealed how the action received support from right-wing parties and how the FVD even actively contributed to the creation of a moral panic around sexual education.

The research has further contributed to the lack of information in the literature on the influence of anti-gender movements on sexual education policies in primary schools. This research has been able to show the first findings on how primary school directors react to the created commotion and how policies around sexual education have changed. These findings contribute to our understanding of the impact of anti-gender movements.

The impact of the commotion on school policies is an interesting point of discussion. Although the schools that participate in the WVDL have adjusted their policies in the area of transparency, the material has not been adapted. This is not in line with the literature, where the objective of anti-gender movements is to adjust the policies of primary schools and ensure that sexual education is only about reproduction (Kuhar & Zobec, 2017). This can be explained by the number of interviews that have been conducted. Although many similarities have already been found in the 3 interviews that were conducted, it may lead to more insights if the number of interviews is increased. With the extension of the interviews, one might also look into schools with different religious grounds. This can lead to a more comprehensive picture of the impact of the commotion on primary schools. With the interviews that have now been taken, there has been a general trend that has been observed. Future research could extend the research on the impact of the commotion on primary schools.

It's important to notice the limitations of this research. This research has used a case study analysis along with interviews. Through the case study, this research has given more insight into the commotion and how it took place. Due to the limited research time, it was not possible to consult more sources on the case study. Considering the short time span of the research, a well-considered choice was made to use 3 sources as primary sources, which have given a lot of insight into how the commotion took place. However, it may be interesting to

extend the research with, for example, an extensive social media analysis of the FVD, DENK, and Civitas Christiana in order to find more similarities in the arguments they use. This could lead to an even greater understanding of how anti-gender movements and far-right parties work together in the Netherlands.

Currently, questions are also being asked to the Minister of Education in Parliament to investigate the impact of Civitas Christiana and what kind of organization it is. It also refers to their potential impact on putting pressure on schools. With sufficient evidence for this, questions are also asked to investigate a possible ban on the organization (*Kamervragen Zonder Antwoord Nr. 2024Z03814 | Overheid.nl > Officiële Bekendmakingen, 2024*). The research has revealed how this organization, about which little is known, can have a major influence and is connected to a global anti-gender movement.

Future research could also look into the distribution of disinformation. Previous research in the field of Gender Studies has described how anti-gender campaigns try to create moral panic; however, how disinformation is used to create moral panic, as Ingraham & Reeves (2016) described, was not earlier mentioned in research in the Gender Studies field.

The role of media might also be an interesting point for future research. As Datta described in the documentary by Braam & Saab (2023), people weren't angry at sexual education, but at the disinformation provided to them. This disinformation was largely distributed through multiple media outlets. All the directors of the primary schools speak to the role of the media in preventing another commotion around sexual education (Appendix B). It is thus interesting to conduct research into the role of the media and how they could prevent another commotion around sexual education.

In conclusion, this research has contributed to understanding how anti-gender movements collide to undermine sexual education. Important research has been put together, which now gives more insight into how anti-gender movements are established in the Netherlands and how they correspond to the transnational actions of the TFP movement. Little research has been done on Civitas Christiana and how they operate as an anti-gender movement. This research has proven their influence, together with far-right parties, in the commotion around the WVDL. In addition, there was literature about how anti-gender movements tried to adjust curricula around sexual education by attacking schools directly, but it was not clear to what extent this also had an effect on schools. This research has provided more insight into how primary school directors react to an attack by the anti-gender movement through the alteration of their policies. This has led to an important contribution to the knowledge of anti-gender campaigns and their influence in the field of sexual education.

Bibliography

- About us – Trollrensics.* (z.d.). <https://www.trollrensics.com/about-us/>
- Andrea, P. & Grzebalska, W. (2017). Gender as symbolic glue: how ‘gender’ became an umbrella term for the rejection of the (neo)liberal order. *Political Critique*. <https://www.researchgate.net/publication/350500293>
- Azevedo, V., Carvalho, M., Fernandes-Costa, F., Mesquita, S., Taveira, M. D. C., Teixeira, F., & Maia, Â. (2017). Interview transcription: conceptual issues, practical guidelines, and challenges. *Referência/Referência, IV Série(Nº14)*, 159–168. <https://doi.org/10.12707/riv17018>
- Balkenhol, M., & Van Den Hemel, E. (2019). Odd bedfellows, new alliances. *Trajecta*, 28(1), 117–141. <https://doi.org/10.5117/tra2019.1.006.balk>
- Braam, M., & Saab, S. (Regisseurs). (2023, 15 december). *Kriebels in de onderbuik*. <https://www.vpro.nl/argos/media/kijk/afleveringen/medialogica/2023/aflevering-5.html>
- Brick, P. (1985). Sexuality education in the elementary school. *PubMed*, 13(3), 1–4. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12340552>
- Datta, N. (2019). Modern-Day Crusaders in Europe. Tradition, Family and Property. *Političke Perspektive*, 8(3), 69–105. <https://doi.org/10.20901/pp.8.3.03>
- Gevaar, G. I. (2021, 31 december). *De successen van Gezin in Gevaar in 2021*. Gezin in Gevaar. <https://geziningevaar.nl/artikelen/de-successen-van-gezin-in-gevaar-in-2021>
- Gevaar, G. I. (2023, 24 november). Over ons. Gezin in Gevaar. <https://geziningevaar.nl/over-ons>
- Gevaar, G. I. (2024a, 1 maart). *Lentekriebels op basisscholen: 13 redenen voor protest*. Gezin in Gevaar. <https://geziningevaar.nl/artikelen/dertien-redenen-om-te-protesteren-tegen-de-week-van-de-lentekriebels>
- Gevaar, G. I. (2024b, 27 maart). *VVD stelt Kamervragen om Civitas Christiana te verbieden*. Gezin in Gevaar. <https://geziningevaar.nl/artikelen/vvd-stelt-kamervragen-om-ons-te-verbieden-desinformatie-en-genderideologie-aan-het-werk>
- Hamidaturrohmah, Cahyaningrum, S., & Arinjani, S. M. (2023). Sex Education Strategy for

- Elementary School Students as an Effort to Prevent Sexual Violence. *Formosa Journal Of Sustainable Research*, 2(1), 1–12. <https://doi.org/10.55927/fjsr.v2i1.2520>
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575. <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Harding, S. (1992). Rethinking Standpoint Epistemology : What is « Strong Objectivity? ». *The Centennial Review* 36(3), 437–470. <https://pascal-francis.inist.fr/vibad/index.php?action=getRecordDetail&idt=6096314>
- Hart, M. O. (2023, 24 november). *Over ons*. Mijn Onbevlekt Hart Zal Triomferen. <https://mijnonbevlekt Hart.nl/over-ons>
- Hennig, A. (2018). Political genderphobia in Europe: accounting for right-wing political-religious alliances against gender-sensitive education reforms since 2012. *Zeitschrift Für Religion, Gesellschaft Und Politik*, 2(2), 193–219. <https://doi.org/10.1007/s41682-018-0026-x>
- Ingraham, C., & Reeves, J. (2016). New media, new panics. *Critical Studies in Media Communication*, 33(5), 455–467. <https://doi.org/10.1080/15295036.2016.1227863>
- Joyner, L., Buchanan, T., & Yetkili, O. (2023). Moral leniency towards belief-consistent disinformation may help explain its spread on social media. *PLOS ONE*, 18(3), e0281777. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0281777>
- Life, S. P. (2023, 22 november). *Over ons*. Stirezo Pro Life. <https://stirezo.nl/over-ons>
Kamervragen zonder antwoord nr. 2024Z03814 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen. (2024, 8 maart). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2024Z03814.html>
- Kamervragen zonder antwoord nr. 2024Z03814 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen.* (2024, 8 maart). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2024Z03814.html>
- Karlova, N., & Fisher, K. (2013). A social diffusion model of misinformation and disinformation for understanding human information behaviour. *Information Research*, 18(1). http://www.hastac.org/files/karlova_12_isic_misdismodel.pdf
- Kro-Ncrv. (2023, 26 maart). *Hoe misinformatie de online haatmachine tegen de week van de lentekriebels op gang trok*. KRO-NCRV. <https://pointer.kro-ncrv.nl/hoe-misinformatie-de-online-haatmachine-tegen-de-week-van-de-lentekriebels-op-gang-trok>
- Kuhar, R., & Zobec, A. (2017). The Anti-Gender Movement in Europe and the Educational

- Process in Public Schools. *CEPS Journal : Center For Educational Policy Studies Journal*, 7(2), 29–46. <https://doi.org/10.26529/cepsj.168>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2023, 17 november). *Relationele en seksuele vorming*. Gezondheid en preventie | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/seksuele-gezondheid/relatiele-en-seksuele-vorming>
- Paternotte, D., & Kuhar, R. (2018). Disentangling and Locating the “Global Right”: Anti-Gender Campaigns in Europe. *Politics And Governance*, 6(3), 6–19. <https://doi.org/10.17645/pag.v6i3.1557>
- Prearo, M. (2024). *Anti-Gender Mobilizations, Religion and Politics*. <https://doi.org/10.4324/9781003401667>
- Putri, G. A. B. A. (2022). SEX EDUCATION IN ELEMENTARY SCHOOL TO PREVENT SEXUAL ABUSE OF CHILDREN. *Progres Pendidikan*, 3(1), 7–11. <https://doi.org/10.29303/prospek.v3i1.220>
- Quintão, C. C. A., Andrade, P., & Almeida, F. (2020). How to Improve the Validity and Reliability of a Case Study Approach? *Journal Of Interdisciplinary Studies in Education*, 9(2), 273–284. <https://doi.org/10.32674/jise.v9i2.2026>
- Rutgers, J. (1905). *Rasverbetering en bewuste aantalsbeperking : kritiek van het Malthusianisme en van het Nieuw-Malthusianisme*. W.J. van Hengel.
- Seksuele indoctrinatie in schoolboeken; een kritisch onderzoek* (2de editie). (2023). Gezin in Gevaar.
- Ünlüer, E. (2018). Examination of Preschool Teachers’ Views on Sexuality Education. *Universal Journal Of Educational Research*, 6(12), 2815–2821. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.061215>
- van der Noordaa, R. [g900ap], (2023, 23 maart). *De data die is opgehaald is dus van Twitter. Zoektermen zijn oa lentekriebels en de Rutgersnl. Data is binnengehaald van 1 januari dit jaar tot nu (23 feb 2023). Software is @trollrensics Grafiek is van 12:00 vandaag en laat de data van de laatste 7 dagen zien [Tweet]*. Twitter. <https://twitter.com/g900ap/status/1638957596529795074>
- Van Rosmalen, L. (2023, 12 december). De mediastorm rond de week van de lentekriebels. *VPRO*. <https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/artikelen/2023/lentekriebels.html>
- Venegas, M. (2021). Relationships and sex education in the age of anti-gender movements: what challenges for democracy? *Sex Education: Sexuality, Society And Learning*, 22(4), 481–495. <https://doi.org/10.1080/14681811.2021.1955669>

- Verloo, M. (2018). Gender Knowledge, and Opposition to the Feminist Project: Extreme-right Populist Parties in the Netherlands. *Politics And Governance*, 6(3), 20–30. <https://doi.org/10.17645/pag.v6i3.1456>
- Vuur, C. O. (2023, 23 november). *Over ons*. Cultuur Onder Vuur. <https://cultuurondervuur.nl/over-ons>
- Woke & LHBT-propaganda*. (z.d.). Forum Voor Democratie. <https://fvd.nl/standpunten/woke-en-lhbt-propaganda>
- Petitie | Stop de seksualisering van jonge kinderen*. (z.d.). Forum Voor Democratie. <https://fvd.nl/petities/haal-woke-uit-het-klaslokaal>
- Plenaire verslagen*. (2023, 21 maart). Tweede Kamer Der Staten-Generaal. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2022-2023/63
- Wekker, G. (2017). *Witte onschuld : paradoxen van kolonialisme en ras* (; M. Grootveld, Trans.). Amsterdam University Press.
- Zanoni, J. [Zanoni_jeffrey], (2023, 12 januari). *20 tot en met 24 maart is de week van de #lentekriebels op basisscholen. Check het programma bij de leerkracht van je kinderen en hou je kinderen thuis bij deze bagger Laat je kinderen onbezorgd kind zijn! #paarsevrijdag #gender #onderwijs #WokeMindVirus #savethechildren* [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/zanoni_jeffrey/status/1613467740840271873
- Zo voorkomt u seksualisering van uw kind op school*. (2023, 22 maart). Forum Voor Democratie. <https://fvd.nl/nieuws/zo-voorkomt-u-seksualisering-van-uw-kind-op-school>

Appendix A- Interview questions for the school boards

Are you aware of the online commotion around the WVDL of 2023?

-> How did this commotion influence the school, did you receive reaction from parents, teachers or other parties?

What Is your current policy regarding the WVDL at your school?

-> For how long do you have your current policy and are there specific reasons for you to hold on to this policy?

Did your school join the WVDL in 2023?

-> Why did you, or didn't you join the WVDL in 2023

Are there changes in the policy regarding the sexual education in your elementary school since 2023?

-> What are the changes in your policy and what was the reason for applying these changes?

In what way did the online commotion influence the policy you had or have around the WVDL?

-> Did you make specific alteration in the policy as a reaction to the commotion, if so which are these?

Did this commotion change anything around the way you look at sexual education in elementary schools?

-> did you gain new insights from the commotion around the WVDL in your view on sexual education in elementary schools?

Are there any changes this year in the materials that you use for sexual education?

-> What are the reasons behind these changes and how are they received by the rest of the school?

Do you think there will be any future challenges around sexual education in elementary schools?

-> if so, have you altered your policy around these perceived threats?

Appendix B - Interviews with schools

School 1

L: Zou wat kunnen vertellen over uw beleid rondom seksuele voorlichting?

GI: Ja wij volgende de week van de lentekriebels, dit zit in de lijn die we volgen. Als er verder andere dingen spelen, bijvoorbeeld in groep 8, dan is er ook ruimte voor om dit te behandelen. Daarnaast hebben we ook nog de kanjer training.

L: Die kan ik mij nog herinneren ja”. “Volgen jullie de lentekriebels strak op qua programma, of is hier ruimte voor eigen ingeving?

GI: Wij volgen dit wel strak op, dit delen we ook met de ouders. Daarnaast spelen we wel in op de vragen die de leerlingen stellen, of waar de leerlingen mee bezig zijn op dat moment. De rode draad van de lentekriebels volgen we wel op.

L: Bent u op de hoogte van de online commotie rondom de WVDL van 2023?

GI: Ja wij zijn zeker bekend met de commotie rondom de Week van de lentekriebels.

L: Hoe heeft deze commotie de school beïnvloed, heb je reactie gekregen van ouders, leerkrachten of andere partijen?

GI: Van de leerkrachten hebben we geen reactie of vragen gekregen. Van de ouders hebben we vorig jaar wel reacties gekregen, dat was dit jaar niet het geval.

L: Hoe uitte deze reactie van ouders zich?

GI: Vorig jaar deden leerlingen niet mee met de lessen van de week van de lentekriebels. Van ouders kregen we verder ook boze mailtjes. We hebben daardoor vorig jaar veel gesprekken moeten voeren aan de achterkant om ouders gerust te stellen. Dit jaar hebben we dat aan de voorkant gedaan en hebben we gelijk gemaïld met wat er gaat gebeuren.

L: Hoe hebben jullie dit gedaan, het aan de voorkant informeren?

GI: We hebben ontkracht wat er in de media stond. Ook hebben we het belang van de WVDL geuit. Hierbij hebben we aangegeven dat we het belangrijk vinden dat leerlingen hun grenzen leren aangeven.

L: Wat stond er in de boze mailtjes van de ouders?

GI: In de boze mailtjes stond dat het geven van seksuele voorlichting de taak van ouders was en dat we niet jonge leerlingen moeten confronteren met homoseksualiteit en het er niet met kleuters over moeten hebben.

L: Heb je deze mailtjes dit jaar ook ontvangen?

GI: Dit jaar is er maar één mail gestuurd. En daarnaast hebben we natuurlijk het boekje ontvangen van Civitas Christiana, maar deze is gelijk de prullenbak ingegaan.

L: Hoe verklaar je het, dat er dit jaar minder mailtjes zijn ontvangen?

GI: We zijn met de kennismakingsgesprekken nu ook duidelijk over de WVDL. Zo kregen we enige tijd geleden ook ouders op bezoek van een leerling met zij-instroom, zij begonnen ook over de WVDL.

L: En wat zeg je dan zoal over de WVDL tegen deze ouders?

GI: Eigenlijk maken we het heel simpel. Kinderen hebben tegenwoordig google en kunnen dus alles zelf opzoeken. We leggen dus de keuze neer of ouders willen dat kinderen zelf op zoektocht gaan op het internet of ze van ons voorlichting krijgen.

L: En werkt dat?

GI: Ja eigenlijk wel, zodra wij uitleggen dat wij de WVDL erg belangrijk vinden en waarom we het zo belangrijk vinden is er nog geen ouder geweest die daar op tegen is geweest.

L: Oke, en wat is uw huidige beleid ten aanzien van de WVDL op uw school en hoelang heeft u dit beleid al?

GI: Ik weet niet zeker hoelang we al meedoen aan de week van de Lentekriebels, zolang ben ik er nog niet bij betrokken. Als ik een gok moet doen zal het een jaar of drie zijn.

L: En heb je voor 2023 iets gemerkt van weerstand tegen de WVDL?

GI: Voor 2023 was ik er nog niet bij betrokken, maar ik heb ook niet iets van weerstand meegekregen, dus ik geloof dat, dat toen heel erg mee viel.

L: Als je een gok zou moeten doen van hoeveel mensen je weerstand hebt gekregen vorig jaar om hoeveel mensen ging dat dan ongeveer?

GI: Oeh, dat vind ik moeilijk om te antwoorden. Degene die er een probleem mee hebben laten zich natuurlijk veel meer horen dan de mensen die er geen problemen mee hebben. Als ik een gok zou moeten doen, dan denk ik dat het ongeveer 5% van de ouders was die moeilijk deed.

L: Waarom heeft u in 2023 meegedaan aan de WVDL?

GI: Dat besluit was eigenlijk al genomen in de jaren er voor. Maar we zijn altijd tevreden over geweest, dus we hebben geen reden gevoeld om te stoppen met de WVDL.

L: Zijn er sinds 2023 wijzigingen in het beleid gekomen met betrekking tot seksuele voorlichting op uw basisschool?

GI: Niet zo zeer, we zijn met namen vooraf meer gaan informeren. Collega's zijn zich daarnaast nu meer bewust van wat er kan gebeuren qua commotie. Hierin geven we dan ook het advies om niet te lang te gaan lopen aanmodderen. Ouders die weerstand bieden tegen de WVDL worden verzocht om gelijk naar de directie te sturen. Wij zijn zelf ook duidelijker geworden in waarom we de WVDL volgen en wat het belang er van is voor ons. We zitten daarin met alle collega's ook meer op één lijn en zien gezamenlijk in waarom we het belangrijk vinden om de WVDL door te zetten.

L: Heeft deze commotie iets veranderd aan de manier waarop u naar seksuele voorlichting op basisscholen kijkt?

GI: Hooguit dat het belangrijk is om te blijven doen, omdat er veel onwetendheid heerst. Bij de eigen kinderen wordt het niet gedaan. Dat is een gemis. Seksuele voorlichting hoort in het

curriculum. De wereld van buiten komt zo dichtbij voor kinderen door alles wat ze kunnen vinden online. Het is daarom belangrijk om hier aandacht aan te geven. Ook bij kleuters is dit van belang, zo geven we bijvoorbeeld aan om niet zomaar met iedereen mee te gaan.

L: Zijn er dit jaar veranderingen in de materialen die u gebruikt voor seksuele voorlichting en zoja, wat zijn de redenen hier achter?

GI: In de bovenbouw hebben we altijd een “vraag maar raak” box en daarnaast geven we daar extra kanjer trainingen. Dit jaar hadden we een groep 8 met veel verkering onderling. Daar spelen we dan wel op in, we kijken dan welke vragen hier omheen leven.

L: Denkt u dat er in de toekomst uitdagingen zullen zijn rond seksuele voorlichting op basisscholen?

GI: Ja zeker! De verschillen gaan steeds groter worden waarin voorstanders en tegenstanders steeds meer tegenover elkaar gaan staan. Er heerst daarbij wel een gevoel van polarisatie. We weten verder ook niet wat er thuis gezegd en gedaan wordt. Dat is ook wel beangstigend. Voorheen stopte bij seksualiteit tegenstanders hun mening nog in de doofpot. Het is nu wel meer naar boven gekomen, die deksel van de doofpot is er als het ware af. We zijn daarbij ook wel bang voor een “tweede explosie”.

L: Jullie zijn een christelijke basisschool, nou weet ik nog vanuit mijn tijd dat ik er zat dat niet perse iedereen christelijk was. Heb je nog verschil gemerkt vanuit geloof of mensen weerstand biedde tegen de WVVDL?

GI: Niet vanuit het christelijk geloof, vanuit het islamitsche geloof vinden ze seksualiteit en homoseksualiteit niet passen bij de basisschool. Zo zijn deze ouders bijvoorbeeld tegen de paarse vrijdag. Het gaat ouders met name om het beeld wat ze gehoord hebben over de seksuele voorlichting waarbij homoseksualiteit aangeleerd zou worden en andere bangstigende berichten. Onder andere het boekje van Pim Lammers wordt hierin veelal

benoemd.

L: Heeft u uw beleid ten aanzien van deze waargenomen bedreigingen gewijzigd?

GI: Nee, dat is ook niet de taak van de school. Dit onderwerp is iets wat in de maatschappij speelt. Dit zou dan ook maatschappelijk opgelost moeten worden, bijvoorbeeld door de manier waarop de media inspeelt op de commotie. De media zou hierin ouders ook meer informatie kunnen bieden in plaats van elke keer op de negatieve kanten inspelen. Het enige wat wij als school kunnen doen is onze visie weergeven van de school en laten zien waarom we de WVDL doen.

L: Dankuwel voor uw antwoorden, dit waren de vragen vanuit mijn kant. Zijn er nog dingen die u wilt meegeven waarvan u denkt dat ze mogelijk van belang kunnen zijn voor het onderzoek?

GI: Nee ik heb verder niks.

School 2

L: Als allereerst ben ik benieuwd in hoeverre je wat hebt meegemaakt rondom de commotie van de WVDL?

GI: Heel veel, maar dan wel vorig jaar, niet dit jaar eigenlijk. Vorig jaar hebben we wel wat te verduren gekregen natuurlijk. Ja, het bijzondere was dat wij hier op school eigenlijk al sinds 2010 de WVDL doen zonder enige wanklank, zonder enige vraag, en het programma hebben we steeds - na het was ook wel voor mijn tijd - gewoon steeds uitgevoerd zoals het aangegeven werd. En ja, het was volgens mij niet anders gegaan dan de afgelopen 2 jaar. Vorig jaar ontstond er natuurlijk aardig wat commotie in de media. Ik moet je zeggen, het heeft onze school een beetje zijdelings geraakt, niet echt heel erg in het hart, alleen we gingen ons natuurlijk wel afvragen: zijn we de dingen goed aan het doen en doen we de goede dingen? Dus daarom hebben we wel een protocol gemaakt en die staat ook

in onze schoolgids, daar kom ik zo wel even op terug. Dat was voor ons eigenlijk de eerste aanleiding om daar ook bewust aandacht voor te hebben. Verder hebben we in de jaren daarvoor, is het gegaan zoals het eigenlijk altijd ging, zoals de vakken rekenen en taal en noem het maar.

L: Begrijp ik het dan goed dat er twijfel ontstond over de WVDL en of dit wel de juiste methode is?

GI: Nee, twijfel hebben we zeker niet, want wij vinden dit zeker de juiste methode. Je moet je ook bedenken, SBO dus we passen de stof wel aan en eigenlijk zeggen we heel grof gezegd: wij behandelen de stof van leerjaar 5 in leerjaar 6 of in leerjaar 7, dus lopen we een paar jaar achter op de stof om het maar zo te zeggen, maar er is nooit twijfel geweest. Alleen door de commotie die ontstond kwamen er natuurlijk wel vragen vanuit ouders en natuurlijk, zeg ik omdat het ook wel logisch is, dat er vragen komen en met name natuurlijk vanuit onze MR. Vanuit daar hebben we bedacht: we gaan aan de ouders duidelijk maken, van tevoren al, wat we gaan doen.

L: Wat is jullie huidige beleid voor de WVDL?

GI: Vorig jaar hebben we een protocol opgesteld in overleg met ons team en met de leden van de MR, de ouder leden van de MR, en we hebben gezegd: we gaan voortaan het als volgt doen en zo staat het ook in onze schoolgids. Een aantal weken voordat de WVDL er is kondigen we het aan bij de ouders en elke groep zet in Parro, wat we naar de ouders sturen, zet in elke groep wat het programma gaat zijn en wat de doelen gaan zijn die we willen gaan halen in de groep. Die doelen communiceren we eerst met de MR, dus de MR gaat er eerst naar kijken en heeft hier en daar een vraag over of wil graag hier en daar dat het wordt aangepast. Dat nemen wij dan terug in het team en gaan dan met elkaar afstemmen of we het gaan aanpassen en de vragen beantwoorden. Dan uiteindelijk met instemming van de MR wordt het gecommuniceerd naar de ouders en vanaf dat moment weten de ouders dus wat er dagelijks behandeld gaat worden. Daarnaast hebben we de afspraak dat er elke dag een verslagje komt, geschreven door de leerkracht, naar de betreffende ouders van de groep. Dus alle ouders krijgen een week lang, dagelijks een verslag en kunnen dus lezen wat er in de klas behandeld is en dan hebben we ook afgesproken: 'Je kunt niet op alles voorbereid zijn, maar we bereiden het echt goed voor'. Dat wat we niet kunnen voorbereiden zijn de vragen van de kinderen, daar ben je eigenlijk niet

op ingesteld, dus dat kunnen best wel spannende vragen zijn die ook niet voor elk kind te beantwoorden zijn.

Daarom hebben we in elke groep een vraagbox. Kinderen schrijven de vragen op en deponeren deze in de box. De leerkracht gaat dan de vragen bekijken, checken of die de vraag klassikaal gaat beantwoorden of op een momentje individueel aan het betreffende kind die de vraag gesteld heeft. Zo komen we dus niet voor verrassingen te staan. Er kan toch weer opeens een onderwerp zijn waarvan wij vinden, dit gaan we niet met de kinderen delen, waar het door de vragen van de kinderen wel opeens gebeurt. Dus die vragenbox is eigenlijk een soort automatisch filter. En dat hebben we dan dus dit jaar voor het eerst aangekondigd en allemaal uitgevoerd. Ik, maar dat is dan ook makkelijk vanuit een kantoortje, ik heb er geen wanklank over gehoord. En als die er geweest zouden zijn, want we bespreken het wel vrijwel dagelijks in de briefing, van hoe was het gister, zijn er vragen gesteld door kinderen of zijn er vragen gesteld door ouders, zijn er reacties? En die zijn er naar mijn weten niet geweest, dus dat is dan voor de komende jaren zoals het staat en zoals we het voortzetten.

L: Dus die transparantie lijkt te werken?

GI: Ja, dat die lijkt zeker wel te werken ja. En ik weet eerlijk gezegd niet. Nou, het was onze behoefte om het transparanter te gaan maken, omdat er wellicht vragen zouden zijn. Ik weet niet wat er gebeurd zou zijn als we het niet transparant hadden gedaan. Maar ja, dat is achteraf en zo willen we het helemaal niet, dus wij gaan het gewoon op deze manier doen. Omdat er zoveel commotie bij kan oproepen en zoveel vragen kan oproepen en zoveel onzekerheid en onduidelijkheid. Nu weten de ouders gewoon van tevoren wat we gaan doen en achteraf wat we gedaan hebben en hoe het gegaan is. En het waren geen spannende onderwerpen ook, dus het programma op zich vond ik echt toegespitst op onze doelgroep en er zaten niet echt spannende, voor zover ik kan overzien, spannende onderdelen in. Ik volg wel elke dag wat er gedaan wordt en wat er geschreven wordt naar de ouders. Ja, dat ziet er allemaal best wel acceptabel uit. Dus ik heb ook geen rare dingen over gehoord. By the way, ik heb ook geen rare dingen gehoord in de media. Ik probeer het een beetje te volgen, jij?

L: Zijn er wel wat geweest

GI: Je kijkt een soort vertwijfeld van 'oke'.

L: Ja, veel minder dan vorig jaar hoor, dat wel, maar er zijn wel wat oprispingen geweest, maar het is inderdaad wel veel minder.

GI: Wij vonden het opvallend dat er ineens zoveel ouders vorig jaar klaagde en misschien ook wel behoorlijk negatieve aandacht aan gaven. En het leek net vorig jaar alsof de scholen, of laat ik zeggen wij, deden wat in de sociale media ook verteld werd en laten zien werd vooral. Maar ja, wij laten echt wel dingen uit het programma weg, wij kiezen wel bewust hier op onze school voor wat wij de kinderen willen aanbieden en wat we ook zeker niet gaan doen. Dus wij hebben geen hele leskisten en dat soort zaken. Terwijl die er vroeger, naar wat ik heb vernomen, wel geweest waren maar dat was van de NVSA, waren complete leskisten met alles erop en eraan en ik denk dat er nog wel eens een tijd is geweest dat het heftiger was dan nu met de WVDL, ook heftiger qua aanschouwingsmateriaal.

L: Maar dat was dan voor 2010?

GI: Ver voor mijn tijd, in ieder geval hier op school.

L: Dus in 2023 hadden jullie in zoverre een beleid, dat jullie wel even kijken naar het materiaal en daar wel in keken wat jullie wilden gebruiken?

GI: Altijd, ja, we vinden dat we dat sowieso altijd moeten doen, bij welke methode dan ook. Maar specifiek ook natuurlijk met dit, omdat we ook met een doelgroep ouders te maken hebben, waar je rekening mee moet houden. Aan de andere kant, ja, het is ook wel gewoon een verplicht lesonderdeel dus we gaan dit wel doen alleen we kijken bij alle vakken dus ook bij de lentekriebels wat wij exact de kinderen gaan aanbieden. En het ligt altijd meestal een niveautje lager dan wat je in het reguliere PO, primair onderwijs, hebt.

L: Je beschrijft dus dat vanaf dit jaar jullie heel veel transparantie naar de ouders geven, was er daarvoor al iets van een beleid rondom de seksuele voorlichtingslessen of was het eigenlijk gewoon de WVDL?

GI: Ja, Linda, dat was gewoon de WVDL. En we deden dat net zoals we rekenen en taal doen, daar gaan we ook niet van tevoren elke week of elke keer kijken welke doelen we willen halen, dus het was gewoon ingebakken in het normale lesprogramma. Het is bijzonder vond ik zelf, dat er dus sinds vorig jaar ineens die aandacht is gekregen. Ik vind het niet verkeerd, alleen vanuit onze eigen situatie zouden we daarbij niet zo snel de behoefte aan gehad hebben, dus de situatie is ons een beetje opgedrongen, en dat geeft niet.

L: Daar hebben jullie mooi op ingespeeld. En hoe is die commotie bij jullie terechtgekomen? Hoe hebben jullie dat hier gemerkt?

GI: Vorig jaar bedoel je?

L: Ja.

GI: Eh, nou ja, kijk, het gaat al snel in de briefing of in welke setting dan ook van: heb je gisteravond tv gekeken, heb je dat programma gezien? Nou, daar kijken wij dan toch wel heel erg van op, omdat wij niet zo goed snaptten dat de commotie er ineens was. Aan de andere kant, ik heb een paar programma's gezien, maar lang niet alles, wat daar gezegd wordt wat op een school uitgevoerd zou worden, dat vonden wij niet passen en kloppen bij wat wij hier doen. We keken daar ook wel een beetje van op. En we waren een beetje verbaasd dat dit zo gezegd werd in die programma's omdat wij wisten dat wij het niet op deze manier doen.

L: Is er daarbij te weinig aandacht geweest voor de scholen, om die het woord te geven?

GI: Eh, dat kan ik niet zo goed beoordelen. Ik denk wel dat de scholen misschien het wel als vanzelfsprekend aannamen steeds. Maar dat is hetzelfde, ik kom er steeds maar terug op die reken- en taallessen. Je hebt een methode daar heb je bewust voor gekozen, je kijkt wat passend is voor je doelgroep en dan ga je met die methode aan de slag en dat is eigenlijk ook voor de methode seksuele opvoeding. Er is op zich niet zoveel mis aan, tenzij het opgeblazen wordt. Nou, kan ik me daar bij rekenen niet zo'n voorstelling bij maken, waar daar aan opgeblazen moet worden. Maar ik snap wel dat seksuele opvoeding, zeker gezien de culturen er kunnen zijn, best wel spannend kan zijn. En ik

snap ook wel dat we soms denken, school waar bemoei je je mee, en waarom moet dit; ik bepaal zelf thuis het moment. Dat zijn wel geluiden die we ook wel vanuit de MR ouders horen, dat waren eigenlijk wel de meest tegenspuiterende geluiden. “Waarom moet nu ineens bepaald worden wat mijn kind moet weten, maar dan niet door mij, maar door een programma of een lesmethode of zoiets?” Nou, dat is natuurlijk wel spannend. Wij geven wel steeds aan dat wij dit met de kinderen bespreken juist om ze te beschermen tegen allerlei invloeden die ze ook tegen kunnen komen, en dan heb ik het niet over invloeden thuis, maar wel van de rest van de wereld zo ongeveer. Dus het gaat er ook om dat kinderen niet alleen kennis vergaren, maar ook een beetje weerbaar worden en weten waar ze ja en vooral weten waar ze nee tegen mogen, of kunnen, zeggen. Dus het is ook nog een soort opvoedend en ja, dat past dan wel weer in het totale plaatje van ons als school. We zien het ook niet echt heel los, maar ja, zo’n week heet de week van de lentekriebels daarin wordt natuurlijk wel meer besproken wat je anders niet zou doen.

L: Ja, jullie zagen dus heel veel in de media voorbijkomen. Vanuit de MR waren er wat vragen. Zijn er andere manieren waarop je wat hebt gemerkt, zijn er mensen geweest op het schoolplein die over de commotie begonnen of mailtjes?

GI: Nee, nee, dat is allemaal via de MR gegaan. Ik weet niet of die alle ouders vertegenwoordigd hebben. Uiteindelijk voelden wij wel de oproep, of de plicht, om hier wat mee te gaan doen op school. Je kunt het niet naast je neerleggen en net doen alsof er niets aan de hand is en strak en eigenwijs het programma volgen. Dat zou ik dan wel gek vinden, juist in het kader van transparantie denk ik ook dat ouders recht hebben op het lesprogramma en dat is altijd op te vragen natuurlijk, dus ook in dit geval, alleen we hebben er nu wel echt een onderwerp van gemaakt, zodanig dat het ook in onze schoolgids beland is. Ouders kunnen het van tevoren lezen, zo zijn ze op de hoogte van de WVDL. Het staat ook op onze site, ook om informatief te zijn naar ouders, zodat ze weten hoe we daarmee omgaan.

L: Ook voor nieuwe ouders?

GI: Ja, uiteraard, juist voor nieuwe ouders. De site is juist bedoeld voor nieuwe ouders die belangstelling hebben voor de school. Nou, het aannamebeleid is hier net iets anders dan in het

reguliere basisonderwijs, maar ouders kunnen dus wel zien hoe wij dat hier doen. Maar ik krijg er geen vragen over. Bij mij als directeur komen ze niet met vragen over de WVDL, ouders. En heel incidenteel gebeurt dat bij onze leerkrachten. Alleen de ophef was er vorig jaar, goed, die hebben we dan opgepakt.

L: Ja, vorig jaar was de zorg dan meer “wij willen dit als ouders zelf thuis doen en zelf bepalen wanneer onze kinderen er aan toe zijn”?

GI: Dat is wat onze MR ons terug gaf ja, dat is eigenlijk de grootste zorg. Dus het ging nog niet eens zozeer om de inhoud, maar wel om “het moment wordt niet meer door mij bepaald”, maar door.. en die begrijp ik ook wel. Kijk, als ik als ouder hier naar kijk dan zou ik me ook kunnen voorstellen, mijn kind is zover nog niet, maar zit toevallig in een groep waarin het besproken wordt en eigenlijk wil ik dat niet. Nu wordt je min of meer gedwongen, ook omdat wij natuurlijk het programma van tevoren delen met de ouders. Dus ouders kunnen zien wat er gaat gebeuren, en dan word je misschien min of meer gedwongen om hier thuis al over te gaan beginnen. Terwijl je vond dat jij er misschien nog niet aan toe was, maar zeker je kind niet. Dus het zet soms alles misschien wel een beetje in een stroomversnelling. Wij bepalen in principe het moment waarop dingen besproken worden. Maar nogmaals, zeker wat ik er van gezien heb in de onder- en middenbouw groepen tot groep 8, zijn het allemaal vrij logische onderwerpen. Ja, het gaat natuurlijk ook over verkering en dat soort zaken, maar het is niet zo direct gericht op de voortplanting en alles wat daarmee te maken heeft, maar juist om de wereld er omheen, je eigen lichaam kennen en erkennen, dat van een jongen en een meisje kennen. Wat er gebeurt in de puberteit enzovoort enzo voort. Nou, ik hoef het jou waarschijnlijk niet te vertellen. Dat zijn toch ook wel logische onderwerpen vind ik. En even, het wordt nu toch opgenomen, maar ik heb ook op een school gewerkt waarbij meisjes ongesteld werden voor de eerste keer, maar echt nog niets wisten. En dat is echt erg, dat heb ik echt heel erg gevonden voor die meiden. Misschien lopen die nu nog met trauma's rond. Ja, die WVDL is er natuurlijk ook om dat te voorkomen, dat kinderen schrikken van zaken waar ze nog nooit mee geconfronteerd zijn.

L: Een beetje gericht op liever te vroeg, dan te laat?

GI: Te vind ik dan een verkeerd woord, maar wel daar waar de kinderen op de leeftijd er aan toe zijn. Ja, ik zou toch wel zeggen begin groep 7 zou je daar misschien thuis over gesproken moeten hebben met je dochter die 10, 11, 12 jaar oud. Voor dat kind zich te blubber schrikt. Dat vind ik dan eigenlijk nog erger, dan het hele gedoe over dat programma praten. Ik vind het echt erg voor kinderen, die daarmee op die manier geconfronteerd worden, dat is niet fijn.

L: Ja, ik vind het wel opvallend om dan te merken dat nu die transparantie er is, ouders ook niet meer die zorgen uitten van "ik wil thuis dat tempo bepalen". De transparantie gaat eigenlijk meer over de inhoud en dat stelt dus toch op een bepaalde manier de ouders gerust genoeg?

GI: Eh, voor ons op dit moment klopt dat denk ik, ja. Kijk, we weten natuurlijk nooit hoe volgend jaar gaat. Ik denk wel dat de ongerustheid voor een deel aangewakkerd wordt door wat er op sociale media en in tv-programma's gezien en gehoord wordt. En ouders die transformeren dat wat ze daar horen naar de school, dan zal dat dus ook op school ook wel gebeuren, en dan ontstaat er een enorme weerstand. Dat snap ik wel. Alleen wij, zij hebben zich nooit hoeven verdiepen in wat wij de kinderen aanbieden. Nu presenteren we dat gewoon, wat we aanbieden en denk ik dat het allemaal wel wat rustiger is en dat ouders dat ook met een gerust hart aan ons kunnen overlaten.

L: Zien jullie nog problemen in de toekomst of angsten dat zoiets nog een keer gaat gebeuren?

GI: Eh nee, nee, want ik denk dat wij nu wel een visie hebben daarop en die dragen we uit en dat is voor iedereen duidelijk en transparant. Dus zo blijft het voorlopig gaan. Kijk, we hebben ook wel gezegd tegen elkaar na afloop van de WVDL. Oke dit was wel intensief qua informatievoorziening, behoorlijk intensief vooraf, met de MR, communiceren, elke dag achteraf. Dat is wel een behoorlijke service die je verleent. Dus moeten we niet eens gaan evalueren of dit wel, of dit misschien niet te veel is. Daarvan heb ik gezegd, nee dat gaan we nu niet evalueren. Ik vind dat als we iets nieuws doen en je doet het een jaar en het blijkt te werken, dan vind ik niet dat je daar meteen al wat vanaf moet gaan halen volgend jaar. Ik vind dat je het minstens nog één jaar op dezelfde wijze zal moeten doen. En dan moeten we maar even afwachten wat er dan gaat gebeuren. Ik vrees niet dat er veel

spectaculaires gaat gebeuren bij ons hier op school, maar nogmaals dat hangt misschien een beetje van de buitenwereld af hoe die daarmee omgaat.

L: Ja, dus echt die sturing van de media?

GI: Ja, daar komt het dan waarschijnlijk wel vandaan, of een of andere bekende Nederlander die er wat van gaat vinden ja. Ik denk dat we daar dan ook weer op moeten reageren.

L: Ja, maar hiermee hebben jullie het idee best wel safe te zijn, met het nieuwe beleid, met transparantie dat, dat eigenlijk nu wel als een goed schild kan werken voor wat er nu in de buitenwereld nog kan gaan gebeuren?

GI: Ja, ik vind dat, dat wel gedragen wordt. Dat merk ik denk ik ook wel, maar nogmaals ik kom toch nog even er op terug, dit doen wij al sinds 2010. En dat verrassende voor ons zat hem erin dat er eigenlijk nooit, en dat weet ik niet maar dat haal ik natuurlijk bij de collega's vandaan die hier al sinds die tijd werken, of eerder al, dat er nooit enige wanklank over geklonken heeft. Dus dan bedenk ik me wel waar die wanklanken uiteindelijk zijn ontstaan hebben gehad. Niet bij ons programma hier op school. En ook niet bij de doelgroep ouders, maar dat komt dus echt van buitenaf binnen gefietst, ja dat is de rol van de media.

L: Ja, en zijn er hier op school, ik weet niet of jullie er inzicht in hebben gehad omdat het vanuit de MR is geweest, maar zijn er verschillende geloofsovertuigingen op school waar meer zorgen vanuit komen?

GI: Nee, niet hardop uitgesproken. Die verschillende geloofsovertuigingen zijn hier wel; we zijn een aardige afspiegeling van de maatschappij natuurlijk. Maar ik heb niet specifiek vernomen dat kinderen vanuit een bepaalde religieuze oorsprong zaken niet mogen meedoen. Dat heb ik niet vernomen. Maar daarin zijn wij zelf ook wel een tikkeltje rechtlijnig, want dit is gewoon het programma en dit bieden we aan alle kinderen aan, net zoals, ga ik weer, rekenen en taal. Maar ook, we zijn een katholieke school, we doen ook het kerstverhaal en het paasverhaal. Dat is denk ik ook een kwestie van

accepteren dat als je kind bij ons op school zit, dit het programma is. Maar nogmaals, ik heb er geen geluiden over gehoord dat kinderen om die reden niet mee mochten doen.

L: Oké, binnen de school, zijn er eventueel docenten die anders naar de WVVDL kijken of daar moeite mee hadden?

GI: Qua inhoud bedoel je?

L: Ja, qua inhoud.

GI: Nee, nee, nee, dat is herhalen, maar dit is gewoon het programma natuurlijk. Ik denk wel dat we er meer dan gemiddeld kritisch naar hebben gekeken. Ook wel in de aanvangsfase dus dat het programma doorgekeken werd. En laat ik het zo zeggen, nu argeer ik me wel een beetje. Je kan natuurlijk ook denken: "Nou, het is maandag, eerste dag van de lentekriebels, ik ga eens op de site kijken." En dan maandagochtend vlak voor je gaat beginnen kijken wat je gaat doen. Wij zijn er wel weken van tevoren intensiever met het programma bezig geweest en dat ook, laat ik het zeggen, parallel groepen leerkrachten elkaar opzochten van hoe gaan we dat het beste afstemmen en hoe gaan we dat dan vatten in een leesbare aankondiging naar de ouders. Dus er is wel bewuster, misschien gedaan, dan de voorgaande jaren. Nou, dat is niet misschien, het is bewuster gegaan dan voorgaande jaren, dus dat is op zich wel goed.

L: Ja, zeker. Is er nog iets van verandering geweest in de materialen die jullie gebruiken voor seksuele voorlichting?

GI: Nee, en de materialen bestaan natuurlijk voornamelijk uit het beeldmateriaal wat we gebruiken, maar ook dat wordt wel gescreend van tevoren. Dit laten we wel zien, dit laten we niet zien. Maar nogmaals, wij hebben geen hele leskisten of anderszins dat gebruiken we niet.

L: Dan denk ik dat ik alles wel heb, zijn er nog dingen waarvan je zelf denkt dit kan van belang zijn?

De geïnterviewde had vanaf hier alleen vragen over het onderzoek en hoe het verwerkt wordt en het onderzoek verder loopt, dit is off the record.

School 3

L: Ik was eigenlijk als allereerst benieuwd in hoeverre u op de hoogte bent van de commotie rondom de week van de lentekriebels vorig jaar.

GI: Nou, dat ben ik, daar ben ik op de hoogte van. Ik ben adjunct-directeur sinds mei 2022 op de [REDACTED] Ik doe daar denk ik nagenoeg 95% van alle rondleidingen met nieuwe ouders en daar merk ik het. En, ook wel met ouders die er al zijn. Wij doen op zichzelf niet de lentekriebels op school. Wij doen dat op een andere manier, maar het leeft wel enorm daarin.

L: Dat daar wat speelt?

GI: Wel, dat ik altijd denk van oké, daar zie je een aantal ouders die daar dan over beginnen of daar vragen over hebben. Op zich mag dat en het is ook maar een aantal, het grootste gedeelte niet. Maar je ziet wel een verschil waar ik in het begin van de rondleidingen nooit over seksuele voorlichting of gender of diversiteit het had. Nu zie ik dat veel vaker gebeuren, daar is wel echt een patroon in te zien.

L: En, dat is echt begonnen sinds vorig jaar?

GI: Ja, sinds eigenlijk sinds de lentekriebels en ik weet niet meer of het daarvoor was, maar ook die ophef over Pim Lammers. Eigenlijk rond die periode. Ik weet niet meer wat eerst was, of het eerst dat boek was of dat, dat verhaal van Pim Lammers naar voren kwam, dat helemaal breed uitgemeten werd in de media. Hoe vreselijk die man wel niet is. En toen de ophef over de lentekriebels, die chronologie, dat zou ik niet meer durven zeggen precies.

L: Het heeft beide impact gemaakt?

GI: Ja, dat heeft beide impact gehad. Ja, ja.

L: En u zegt dus dat u dat merkt tijdens rondleidingen, dat ouders vragen stellen?

GI: Ja, dat klopt, ja, ja, ja, dat klopt. Dat is denk ik als eerste begonnen met een rondleiding die ik had. Nou, dat was allemaal helemaal prima en eigenlijk wilde ik afscheid nemen. Toen zei die ouder, eigenlijk hebben we toch nog een vraag en dan was de vraag, doen jullie ook mee met die propaganda voor homoseksualiteit en, is het ook zo dat bij jullie alle kleuters verplicht in rokjes moeten lopen als jongen en verplicht net nagellak op moeten lopen. Nou, de eerste keer denk ik echt van waar komt deze nonsens vandaan? En ja, dat kan ik altijd heel goed weerleggen en ik vertel er nu ook altijd bij van wat je in de media leest, het is gewoon pertinent, niet waar. Of wat je in bepaalde media leest, laat ik het goed zeggen. Het zegt ook wel wat over bepaalde nieuwssites en ik heb overigens wel in het verleden met Lentekriebels gewerkt. Toen ik nog leerkracht was, dus ik weet wel een beetje van de inhoud en hoe en wat.

L: En welke methode gebruiken jullie dan nu?

GI: Ja, wij doen de Kanjertraining en daar zit een gedeelte in 'Max en seksualiteit'. En dat richt zich vooral op groep 6, 7, 8 bij ons eigenlijk 7 & 8, maar wij pakken zes er al bij. En, daar komt diversiteit en je lichaam, dat komt daar wel naar voren en naast natuurlijk biologie, maar daar zit voor mij en voor onze school wel een verschil tussen voortplanting en seksuele voorlichting daarin. Maar ik moet zeggen, als je de lentekriebels doet, dan zit dat wel veel meer door de school heen. Dus wij voldoen, denk ik aan de kerndoelen en wij voldoen aan wat er moet gebeuren, maar het is, het is wel net op het randje bij ons. Ik denk dat er scholen zijn die veel meer doen.

L: En wat is dan de reden dat jullie ervoor hebben gekozen om niet mee te doen?

GI: Nou, dat is bij ons, omdat we dit deden en wij hebben ook hele andere prioriteiten en nu is het overgegaan. Nu is Max en seksualiteit is daaruit. Dat is het, het is gaan heten 'Max naar het voortgezet onderwijs'. Daar zit dat min of meer ook nog in, maar nu is het bij ons wel de vraag, ja, moeten wij niet ook meer gaan doen? Uiteindelijk, maar dat is, dat is het hele stukje burgerschap. Ik weet niet of je bekend bent dat burgerschap op scholen veel meer naar voren moet komen en hoe je dat aanbiedt. Dat zit bij ons uiteindelijk om mee te nemen in het plan of wij andere zaken moeten gaan aanbieden. Maar wij zijn nu vooral gericht op de basisvaardigheden, rekenen, taal en begrijpend lezen. Dus dat is

meer een toekomst iets, wij doen iets en dat is op zich voldoende. Maar voor de toekomst moeten we kijken of dat nog genoeg is.

L: En zouden jullie dan nu nog wel in zee willen gaan met zo'n week van de lentekriebels, of merken jullie dat daar teveel weerstand tegen is?

GI: Nee, nee, wij zijn wel echt wij. Ik leg het altijd uit aan ouders dat wij echt openstaan voor iedereen in deze school. Dat heeft ook te maken met de Grondwet. Gewoon. Wij hebben natuurlijk ook een divers team. Als in divers in achtergronden, man, vrouw en ook lesbisch, homoseksueel zit er allemaal in. Ik moet wel altijd zeggen als we het over diversiteit hebben, zijn leerkrachten vaak blank, dat moet ik dan wel zeggen. Bij ons op school tenminste mist dat stukje diversiteit een beetje. Maar ook naar kinderen. Wij hebben kinderen van allerlei achtergronden, kinderen met vader, moeder, twee vaders, twee moeders, dat komt allemaal voor. Wij hadden vorig jaar bij de kleuters ook een kleuter die twijfelde over de gender. Daar hebben wij ook voorlichting over gehad van Stichting Transvisie volgens mij, ken je dat of niet?

L: Nee.

GI: Nee, volgens mij is het Stichting Transvisie. Dat is een belangengroep voor ouders met kinderen die vraagtekens hebben bij hun eigen gender. Dus daar hadden wij voorlichting over hoe daarmee om te gaan en wat je wel kan doen en wat je niet kan doen bij zulke jonge kinderen daarin. En daar staan wij vrij open in. Eigenlijk niet per se dat we zeggen van, we gaan met alles mee, want die kinderen zijn dan echt nog heel jong, als ze 5 jaar zijn, maar als zo'n kind zegt "ik kom in jongenskleiding", is dat natuurlijk prima. En ook heel bewust dat we niet zeggen, bijvoorbeeld, we gaan een rij maken van jongens en meisjes, maar je gaat gewoon in een andere vorm van een rij staan. Of dat we bij de kleuters nu, omdat het daar speelden, hebben we geen jongens- en meisjes-wc's meer, maar gewoon een kleur wc, zodat dat niet lastig wordt voor die kinderen.

L: Nou, mooi dat er zo op ingespeeld wordt.

GI: Ja, ja, ja, dat moet ik wel zeggen, hoor, want ouders denken dan, of tenminste een aantal ouders die je nu meer hoort, die denken dan 'oh, dat gaat de hele tijd zo'. Dat is natuurlijk niet zo. Dit komt af

en toe eens een keer voor. Dit kind is toevallig naar een andere school gegaan wegens een verhuizing, dus nu speelt dat helemaal niet bij ons op school.

L: Ik ben benieuwd, zijn ouders die daar vragen over stellen, zijn die dan benieuwd hoe seksuele voorlichting dan gegeven wordt?

GI: Ja, ja, dat kan op twee manieren. Dat zijn de ouders die op zich heel open vragen, want iemand mag natuurlijk vragen stellen, vraagt hoe staat seksuele voorlichting bij jullie op de kaart? Maar je voelt altijd wel dat het de berichten zijn die in de media komen over Pim Lammers. Of dat die berichten komen van gezin in gevaar bijvoorbeeld, die dat rond spreidt. Wij hebben die folder als school ook gekregen. Ja, dat speelt wel, dat wordt zwaar overdreven en het is gewoon niet waar. Het is gewoon desinformatie en je merkt dat met meer ouders, dan denk ik voorheen, daar vragen over hebben en vaak als je eigenlijk, als je het uitlegt, dan snappen ze het wel. En je kan daarin ook niet zeggen dat daar een bepaalde achtergrond bij zit, dat kan echt van allerlei achtergronden zijn. Dat kan van een moslimachtergrond zijn tot heel Nederland. Dat maakt niet zoveel uit.

L: En jullie zeggen dat jullie die folder ook gekregen hebben. Ik heb dat boekje zelf ook een beetje doorgelezen met een...

GI: Van gezin in gevaar, bedoel je of van Pim Lammers? Ja, dat is vreselijk, dat is.

L: Ja, bent u bekend met de inhoud van "Gezin in Gevaar"?

GI: Zeker. Ik heb erover nagedacht om daarop te reageren, maar dat was al zoveel. Ik volg het nu een beetje op Facebook, en ze worden echt helemaal in een hoek gezet van 'Dit is echt onzin en desinformatie'. Maar het is bijna beledigend voor mensen die homoseksueel zijn. De ideeën die daar worden gepresenteerd, zoals dat je met kleuters groepsmasturbatie zou doen, dat is echt te zot voor woorden. Dat dit verspreid kan worden. Toen ik op Facebook wat ging lezen en volgen, dacht ik eens: 'Ik ga gewoon een klacht indienen bij Facebook, dat dit desinformatie is of te maken heeft met discriminatie.' Maar dan geeft Facebook aan: 'Nee, dit mag gewoon', dus dat is wel bijzonder, vind ik, altijd.

L: Wat voor vragen of klanken van ouders hoor je die overeenkomen met dat boekje, of zijn er dingen die helemaal niet overeenkomen?

GI: De ja, eigenlijk wat je hoort over Lentekriebels, wat er dan allemaal gebeurt met die groepsmasturbatie, en dat ze zeggen, wat zeiden ze nou nog meer dat ik dacht... Ja, dat ze seks verheerlijken, maar dat het eigenlijk voor de voortplanting alleen is. Dat soort dingen hoor je min of meer, in die woorden van de ouders terug. En dan hebben ze, denk ik, vooral ja... dat ze het idee hebben dat we het promoten, terwijl het voor ons geen promotie is. Maar bij ons zijn alle kinderen gewoon welkom, dat is gewoon de grondwet. We kunnen niet zeggen: 'Nou, jij bent niet welkom omdat jij homoseksuele ouders hebt'. Of ja, dat werkt, dat kan gewoon niet. En dat stukje dat ze bang zijn, dat je dit kan sturen, dat je dus een kind homoseksueel kan maken, of dat je kan aanpraten dat een jongen een meisje is of een meisje, een jongen, dat ja, wij wel denken van, ja, dat kan gewoon niet, dus je gaat daar open in gesprek over. Helemaal als het in je klas ter sprake komt. Ja, daar heb je mee te dealen. Gewoon.

L: En, dat werkt dus vaak wel Als je dat uitlegt.

GI: Dat werkt bij onze ouders wel. Ik denk dat, dat werkt bij een heel gemiddeld publiek. Als school kijk je, welke ouders komen er nou en dan kijken ze naar een bepaald opleidingsniveau en bij ons is dat gemiddeld. Ook heb je een bepaalde spreiding in je publiek, dus je kan ook een heel heterogeen publiek hebben van hoogopgeleid tot laag opgeleid. En dan kan je nog gemiddeld uitkomen. Bij ons is zowel het spreiding getal, als de de weging is gemiddeld, dus wij zitten echt mid mid, dus dat zijn allemaal mensen die enige opleiding hebben genoten en dat wel redelijk aan kunnen; als je vertelt hoe het echt daadwerkelijk zit. Ik heb ook wel ouders die, en toevallig was, dat waren dan wel moslimouders, maar dat is toeval, denk ik. Die kwamen in de bieb bij ons op. Wij hebben de bibliotheek in de school en die zagen een boekje van Pim Lammers. En die bladeren er dan in, die kwamen eigenlijk vragen, kan dit boek niet uit de bibliotheek bij jullie, want dit gaat over een boer die verliefd wordt op de dierenarts. Dat waren toevallig twee mannen en die had het heel leuk met elkaar en die lagen uiteindelijk Samen in een grasveld naar de wolkjes te kijken. Nou, niks mis mee zou ik zeggen.

Zij zeiden, van, zie je wel wat hier gebeurt? Laten we dit niet normaliseren. Ik zeg nou, Laten we dat alsjeblieft wel doen. Laten we het wel normaliseren, maar ze schrikken daarvan en ze zeggen, en toen vertelde ik, want ik ben zelf homoseksueel, en toen vertelde ik uiteindelijk voor mij is het heel normaal. Dan gebeurt er eigenlijk niks en dan schrikken ze. Als je het naar jezelf haalt, dan zeggen ze, “oh, Maar ik heb eigenlijk ook neefjes”, en dan zeggen ze, “die zo zijn”. En dan zeggen ze maar ja, moet dit dan voor kleuters in de bibliotheek vind je? Ja, en ik zeg, en we gaan het ook zeker niet weghalen en dat vertel ik ook. Ik heb wel eens een keer gekeken. Er staan bij ons, nou zeg tussen de 500 en 1000 boeken. Misschien dat we 3 of 4 boeken hebben die gaan over gender of over homoseksualiteit, waar hebben we het over? Misschien moeten er wel meer boeken over gaan. Dus dan dimt dat allemaal alweer en daar kunnen ze dan wel mee omgaan. Uiteindelijk, en zeker als ze merken van oh wacht, er staat iemand daar echt recht tegenover, die daar anders over denkt, dan denken ze, oh, wacht even, wat zeg ik nou eigenlijk allemaal?

L: En, hebben jullie dan ook informatieavonden ervoor moeten inplannen, of is het meer die één op één gesprekken?

GI: Nee, nee, zeker niet. Ik heb nog nooit informatieavonden gedaan zoals wij wel doen, en ook een workshop. En we hebben wel eens gehad over hè, over die hele seksuele opvoeding en seksuele voorlichting. De vraag is er bij ons, maar doen we genoeg in die zoektocht? Stel dat wij daar een keuze in maken en we gaan bijvoorbeeld verder met de lentekriebels of een andere methode, dan is een ouderavond misschien wel handig. Maar als je als school niet precies weet hoe het ervoor staat.. En je doet het heel summier en je gaat het dan uitgebreid bespreken. Ja, dan heb je gewoon geen goed verhaal, dus nu op dit moment niet.

L: Nee.

L: Jullie hebben in het verleden, dus wel de week van de lentekriebels gedaan.

GI: Nee, ik op een andere school

L: Op een andere school?

GI: Ja, en ik weet wel, dat was zeg een jaar of 2, 3 voor die hele ophef. Daar hoorde we nooit wat

over. Je deed dat gewoon. En ja, dat zijn ook hele normale lessen en je bent er als leerkracht natuurlijk zelf bij van, "Hé, dit ga ik wel of niet doen", je voelt zelf de sfeer in de groep aan. Ik vind wel dat er een bepaalde veiligheid moet zijn om bepaalde dingen te bespreken. Dat was altijd helemaal prima en dan, volgens mij, hadden we ook toen lessen gehad over wat je, zelf als leerkracht, wat je wel en niet kan zeggen en hoe je daarmee om moet gaan. Daar was toen. Wel één keer, één ouder voorlichting over en daar was helemaal toen geen ophef over, dus dat is echt wel veranderd. Ik denk als je het nu doet dat, dat lastiger ligt, dus ik denk wel dat de tijdsgeest iets aan het veranderen is. Waarvan ik wel altijd zeg, oké, over welke groep hebben we het nou? Hoeveel procent van de mensen doet dit nou? Ik heb nog steeds dat ik denk, het grootste gedeelte van de mensen vindt het prima; als je met kinderen praat over seksuele voorlichting. Maar dat kleine groepje mensen dat roept wel heel hard.

L: En jullie hebben dus eigenlijk voor, nou Pim Lammers, week van de lentekriebels, net wat eerst kwam. Hebben jullie daarvoor ooit geluiden gehoord of klanken van ouders?

GI: Nee, nee, nee, tenminste ik niet. Ik wil niet zeggen dat het er niet is, hè. Maar ik heb dat niet gehoord. In de ophef vorig jaar toen kwamen er wat meer vragen, toen heb ik wel een keer in onze externe nieuwsbrief naar ouders uitgelegd, aan de hand van tekst wat wij doen, ook een stukje zodat ze het wat kunnen nuanceren van wat er in de media gezegd wordt. En toen hebben we vanuit, ik denk dat dat de Rutgers Stichting was, wel een folder meegegeven wat normaal is om met ouders te bespreken en wat normaal is in de ontwikkeling en wat daarbij hoort, dat hebben wij wel gedaan. En, dat was ja, ik kan me bijna. Ik denk dat wij toch ook vragen hebben gekregen toen daarover dat we eventjes wel hebben gezegd, wij doen dit en dit en dit; let er op, in de media is echt niet alles waar wat je hoort en dit is wat je met je kind kan bespreken en wat er nou eenmaal bij hoort wat normaal is.

GI: Maar ik moet ja, ik weet niet, ik weet niet hoe was gegaan als wij hadden gezegd, wij doen ook de week van de lentekriebels of daar misschien wel veel meer ophef nog over was geweest. Dat zou kunnen natuurlijk, maar ja, dat is een beetje giswerk.

GI: En ik weet, en ik weet van een andere school, mijn zus, mijn schoonzus die werkt als directeur op een school in [REDACTED]. En daar deden ze de lentekriebels. Daar hebben ze wel echt veel

moeten uitleggen, maar zij hebben toen wel gezegd, wij kiezen hiervoor als school. Wij bepalen het aanbod, wij doen dit.

En ook als ouders, dan zeggen, mijn kind mag daar niet aan meedoen, daar niet in meegaan. Ik weet van haar dat een andere school binnen dat bestuur, die hadden ook veel ophef en die zijn er toen mee gestopt. Daar vind ik, ja, daar vind ik wat van. Maar goed, ik vind dat je als school daar echt wel je standpunt in mag nemen en gewoon mag zeggen, dit is wat wij doen. Ook al denkt u daar thuis anders over. Dus dat, ik weet wel van verhalen dat, dat is gebeurd.

L: En, hebben jullie dan ook, want er komen vragen vanuit ouders zelf, hebben jullie nu vooraf dat jullie bijvoorbeeld op een site of schoolgids ook vermelden hoe jullie in seksuele voorlichting staan?

Dat dat, dat een onderwerp is wat jullie willen aankaarten naar ouders?

GI: Dat staat denk ik in ieder geval bij ons in het schoolplan, en dan staat het onder het kopje ‘Burgerschapontwikkeling’. En dat staat denk ik ook wel in de schoolgids wat wij doen, dan er staat er nu nog ‘Max en seksualiteit’. En dat is helaas toch ook wel een beetje jammer dat, dat dit jaar veranderd is. En ik krijg er niet zo een hoogte van, of kan me bijna niet voorstellen of de kanjertraining, die stichting die die lessen aanbiedt, of die dat anders hebben genoemd, omdat er zoveel ophef over is... maar ik kan het me bijna niet voorstellen dat, dat de reden is hoor. Maar het is wel opvallend dat ze dat, dit jaar hebben veranderd van ‘Max’ en seksualiteit’ naar ‘Max richting het voortgezet onderwijs’. Maar goed, meer weet ik niet.

L: Stond dit er dan altijd al in, was dit altijd al een kopje, of is dit naar aanleiding van..?

GI: Nee, dit was altijd al een kopje en eigenlijk ja, en ook meer omdat vanuit de overheid wordt gezegd, alle scholen die moeten burgerschap meer op de kaart zetten van hoe bied je dat nou aan? Hoe zorg je dat de democratie aandacht krijgt en dat je aandacht besteedt aan diversiteit. Dat is meer vanuit de overheid en niet zozeer vanuit de ophef die er nu is. Dat speelt al een paar jaar dat scholen daar iets mee moeten.

L: Dus hebben jullie iets veranderd in jullie beleid, of zijn jullie anders gaan aankijken tegen seksuele voorlichting naar aanleiding van deze commotie?

GI: Nee, denk ik. Ik denk dat, dat beleid op zich hetzelfde is. We voelen ons wel, denk ik gesterkt er in om het tegengeluid te laten horen tegen die beweging van "nee, dit is waar we voor staan.". Wij staan voor de grondwet en voor dat iedereen erbij mag horen en dat we mensen niet, en op geen enkele manier, willen uitsluiten. Dat is denk ik ja, en ook dat we niet gaan zwichten voor dit soort geluiden. Dat is denk ik wel wat er gebeurt, maar dat speelt denk ik meer bij mijn collega. Dat is een directeur en ik ben adjunct-directeur. Het speelt meer bij ons dat we dat willen uitdragen van "nee hoor, wij gaan niet voor allemaal dat soort rare berichten in de media ons beleid veranderen."

Ik weet niet hoe het zou zijn als drie kwart van de school daar tegen zou zijn dan wordt het wel anders. Ik denk wel dat we het voornemen zouden hebben om nog steeds voet bij stuk te houden, maar dan wordt het natuurlijk wel lastig. Dat snap ik ook wel, bij ons zijn dat af en toe van die geluiden die oppoppen. En je kan nu gelijk, zeker omdat je dat merkt bij de kennismaking, gelijk al daar toelichting over geven en dat soort berichten nuanceren. Dat helpt natuurlijk wel.

L: Zijn er leerkrachten geweest die hier nog tegen waren?

GI: Nee nee nee nee. Ik denk ook dat het komt dat wij, dat ja dat, dat met die diversiteit zie je ook wel bij ons op school.

L: Dus dat is wel belangrijk bij jullie?

GI: Nee, ja, dat is ja. Het is heel normaal dat ja, ik weet niet of het belangrijk is, het was gewoon... dat is gewoon zo. Het is, dat is normaal dus. Dat voelt gewoon voor iedereen heel prettig.

L: Hebben jullie nu ook, angsten richting de toekomst, dat zoiets misschien nog een keer kan gaan gebeuren. Of bereiden jullie je daarop voor?

GI: Nou angst is een groot woord, nee angst niet. Ik vind het wel een zorg dat dit soort geluiden naar voren komen. Dat vind ik wel een zorgen, maar dat geeft ook meer aan, dat wat wij doen, dat dat goed is en dat wij ons daaraan vast moeten houden en dat we dat doorgeven aan ouders en aan kinderen en aan teamleden ook.

Ik denk dat angst een groot woord is. Wij proberen ook steeds te denken, oké, hoeveel mensen zijn dit nou die dit daadwerkelijk zeggen. Je hoort het meer, maar uiteindelijk is het een minderheid. Wij

hebben gewoon een taak ook in in heel de maatschappij. Want je ziet natuurlijk dat er een beweging is en dat we verder uit elkaar staan, dat er een soort tweedeling lijkt te ontstaan. Dus dat geluid willen we zeker opnemen. Wij zien die taak als belangrijk, maar we blijven daarbij, bij wat we nu doen daarin en dat geven we voort en we hopen dat, dat genoeg is.

L: Ik geloof dat ik al mijn vragen wel heb gehad. Zijn er nog eventuele punten of dingen van aandacht waarvan u denkt van; nou, dat kan misschien nog wel van belang zijn?

GI: Nee, ik denk dat ik veel verteld heb over hoe het bij ons op school gaat en dat ik ook wel de geluiden hoor vanuit ons werkveld dat, dat soms anders kan zijn. Dus nee, eigenlijk niet. Ik denk dat ik alles verteld heb.